

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 79 · 22. mai
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 22. mai 2018 kl. 12

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 79):

1. Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen (Innst. 279 S (2017–2018), jf. Prop. 56 LS (2017–2018))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) (Innst. 278 L (2017–2018), jf. Prop. 56 LS (2017–2018))
3. Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker
4. Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i ekteskapsloven (absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge) (Innst. 267 L (2017–2018), jf. Prop. 49 L (2017–2018))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Hans Fredrik Grøvan om språkopplæring for kontantstøttmottakere og fjerning av botidskravet på 5 år knyttet til kontantstøtten (Innst. 259 S (2017–2018), jf. Dokument 8:166 S (2017–2018))
7. Stortingets vedtak til lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) (Lovvedtak 52 (2017–2018), jf. Innst. 271 L (2017–2018) og Prop. 40 L (2017–2018))
8. Stortingets vedtak til lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) (Lovvedtak 53 (2017–2018), jf. Innst. 258 L (2017–2018) og Prop. 104 L (2016–2017))
9. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Akershus fylke, Solveig Schytz, tar nå sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Nicholas Wilkin-son fra og med 22. mai og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om studiepermisjon for representanten Stefan Heggelund i dagene 23. og 24. mai

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Sheida Sangtarash

For Oslo fylke: Mats A. Kirkebirkeland

Presidenten: Sheida Sangtarash er til stede og vil ta sete.

Representanten Tuva Moflag vil fremsette et representantforslag.

Tuva Moflag (A) [12:01:08]: På vegne av representantene Ingvild Kjerkol, Tore Hagebakken, Elise Bjørnebekk-Waagen, Tellef Inge Mørland og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om tiltak for å redusere forekomst og dødelighet av føflekkreft.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [12:01:52]

Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen (Innst. 279 S (2017–2018), jf. Prop. 56 LS (2017–2018))

Sak nr. 2 [12:02:11]

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) (Innst. 278 L (2017–2018), jf. Prop. 56 LS (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Peter Frølich (H) [12:03:01] (ordfører for sakene): Noen ganger blir det en litt rituell høflighet å takke komiteen for et godt samarbeid osv. Denne gangen er det rett og slett virkelig på sin plass å takke fra bunnen av

hjertet for den forståelsen og velviljen som komiteens medlemmer har vist i behandlingen av en veldig stor og kompleks sak på ganske kort tid.

Norge har vært en pådriver i EFTA-samarbeidet for å få på plass dette regelverket så fort som mulig. Det klarer vi nå. Det reduserer risikoen for ytterligere forsinkelser i implementeringen av dette regelverket, og det reduserer risikoen for et gap mellom norsk rett og EU-retten, som i ytterste konsekvens kunne vært skadelig for norske borgere og norske aktører og skadet norske interesser.

Som saksordfører skal jeg være den første til å innrømme at det ikke er optimalt med en såpass hurtig saksbehandling som det det har vært lagt opp til her. Proposisjonen kunne nok med fordel vært lagt fram noe tidligere enn det den ble, men når den først kom på vårt bord da den gjorde det, mener jeg at situasjonen er håndtert godt og forsvarlig av komiteen. Jeg både tror og håper at komiteens medlemmer har fått den assistansen og de avklaringene som har vært nødvendige i behandlingen av sakene.

Når det gjelder det politiske innholdet, er vi i den lykkelige situasjonen at det ikke har vært noen stor uenighet. Faktisk har det vært en ganske stor konsensus om at politikken som det her legges opp til, er veldig, veldig god. Det er slik at alle borgere i både EU og Norge nå får et styrket personvern. Myndigheter og aktører som håndterer personopplysninger, får nå strengere krav til seg for å håndtere dette med varsomhet. Det er helt nødvendig i den tiden som vi nå befinner oss i. Det at personopplysninger blir vaktet som gull, er på mange måter et tegn på sivilisasjon, og det er et kvalitetstegn ved en rettsstat. EU og Norge har nå anlagt en gullstandard som jeg tror resten av verden kommer til å følge i sin personvernlovgivning.

EUs personvernforordning og dagens lovendringer er ikke noen fasit eller en – skal vi si – endestasjon. Men det er et rammeverk, og det er en begynnelse. Det er nå vi skal gi dette regelverket et nærmere innhold. Veien videre er derfor ganske umulig å forutsi 100 pst. Veien må bli til mens vi går. Dette kommer til å skje i nært samarbeid med EUs organer. Regjeringen vil sikkert ha behov for å lage forskrifter og justere loven underveis.

Det påhviler også Datatilsynet et ganske stort ansvar i tiden framover, ikke bare i rollen som kontrollmyndighet, men også gjennom informasjon og veiledning for dem som måtte behøve det. Datatilsynet må rett og slett finne balansen mellom en effektiv håndhevelse av regelverket og å passe på at den norske praksisen ikke blir for firkantet og rigid. Vi trenger ikke å bli mer katolske enn paven. Vi skal ha respekt for at regelverket kan oppleves som komplekst, særlig i en innledende fase. Særlig gjelder dette aktører som gjerne har mindre ressurser til

å sette seg inn i detaljene. Hvis den norske praksisen havner i utakt med resten av omverdenen, risikerer vi i ytterste konsekvens at det blir en konkurranseulempe for norske aktører. Det må vi unngå. Jeg er sikker på at denne balansen klarer det norske datatilsynet å finne på en god måte.

Lene Vågslid (A) [12:07:22] (leiar i komiteen): Dette er ein god dag for personvernet, for vedtaket som me fattar i dag, kjem til å styrkje personvernet til alle forbrukarar i Noreg. Me lever jo livet vårt på internett, me handlar der, me registrerer når me tek ein joggetur, me sjekkar inn, me lastar ned stadig fleire appar og opprettar fleire profilar. Slik vil me ha det, men det har sin pris. For sjølv om mykje på nettet er gratis, kostar det likevel. Facebook, Tinder og andre brukar informasjonen me gjev, blant anna for å tene pengar. Dei deler informasjonen med andre, òg med kostnad for personvernet for enkelte av oss. Difor treng me som forbrukarar betre beskyttelse enn me har i dag. I møte med sterke marknadskrefter og store internasjonale firma som Facebook og Google treng me internasjonalt regelverk for å klare å beskytte personvernet til folk betre. Det får me no gjennom regelverket frå EU.

Me har hatt svært kort tid på å behandle denne saka, og eg meiner det er uheldig for komiteen å skulle behandle ei så stor sak på så kort tid. Her burde regjeringa ha kunne kome til Stortinget på eit langt tidlegare tidspunkt. Men me går med på det, for det er eit regelverk me ynskjer at skal tre i kraft så snart som råd, til beste for folk.

Det er nok slik at mange her har fått e-postar og SMS-ar i det siste frå Hennes & Mauritz, Apotek 1, NAF eller kven det måtte vere om at no må ein oppdatere personvernopplysingane sine. Eg avslørte kanskje litt no kor eg handlar, men dette her kjem jo som fylgje av denne personvernforordninga. Mange bedrifter er godt i gang alle-reie for å sørge for eit betre personvern for forbrukarane. Det er bra, og det er på tide å få styrkt personvernet i Noreg òg gjennom eit felles regelverk i Europa.

Eg trur mange ikkje er klar over kor sårbare me eigentleg er i møte med sosiale medium og digitale tenester. Mange her har sikkert opplevd å laste ned ein app med meir eller mindre to kilometer med brukarvilkår me må lese gjennom før me kan laste ned appen, og det fører til at veldig mange av oss gjev frå oss heilt unødvendig mykje informasjon. Dette blir blant anna stramma inn no, slik at ein skal kunne gje eit informert samtykke.

Arbeidspartiets justisfraksjon hadde nyleg eit møte med Finn Myrstad og Gro Mette Moen i Forbrukarrådet. Dei har veldig god oversikt over utfordringane og stoda for personvernet i Noreg. Eg vil berre ta eitt eksempel som eigentleg illustrerer kor dårleg det er: Viss ein bru-

kar appen Tinder, f.eks., som eg trur ganske mange gjer, har standardinnstillinga på Tinder til no vore slik at ein automatisk deler alle bileta på mobiltelefonen sin – som standard innstilling. Det burde sjølvsagt ikkje vere slik, og det er òg noko som EUs personvernforordning no strammar opp, ryddar opp i, og det kjem nye krav til at ein ikkje skal kunne gje frå seg meir data enn nødvendig.

Me har jo ein personvernlov i Noreg frå før, men han er ikkje god nok. EU-forordninga og endringane som me gjer no som følge av det som skjer i EU, gjer han langt betre, men det kjem til å krevje langt meir kapasitet av Datatilsynet, som i tillegg til å fylgje opp at regelverket blir fylgt, òg skal kunne rettleie, akkurat slik som justiskomiteen fekk ganske mange innspel på under høyringa i saka. Fleire har òg sagt at Datatilsynet i dag har for korte armar utan eit felleseuropeisk regelverk. No får Datatilsynet lengre armar og større moglegheiter til å fylgje opp saker som er viktige for deg og meg.

Sosiale medium og grenser på nett eksisterer jo ikkje, og det har gjort personvernet og moglegheita til å klage for å slette eller rette vanskeleg for forbrukarane. Difor er eit felles europeisk regelverk, tilsyn og samarbeid på dette området ein stor fordel for oss alle saman.

Avslutningsvis vil eg berre nemne at det me i dag behandlar, er eit førehandssamtykke til innlemming av personvernforordninga. Eg vil framheve det me skriv i merknadane, at viss den endelege avgjerda i EØS-komiteen skulle avvike vesentleg frå det utkastet som er vedlagt proposisjonen, vil saka bli lagt fram for Stortinget på nytt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:12:20]: Personvern er en grunnleggende rettighet. Alle mennesker har rett til vern om sine personlige opplysninger, sitt privatliv og sin personlige integritet. Det er rettigheter som vi må verne om på vegne av enkeltmennesket, men også fordi det er en av grunnpilarene i et velfungerende demokrati, slik som vårt her i Norge.

Senterpartiet er opptatt av å sikre et sterkt personvern, og vi er positive til lovgivning som styrker personvernet og er oppdatert i tråd med samfunnsutviklingen. Likevel er det flere forhold ved saken vi behandler i dag, som vi stiller oss kritiske til, og som gjør at vi mener saken må utsettes og forelegges Stortinget til ny behandling på et senere tidspunkt.

Komiteen har, som saksordføreren var inne på, hatt svært kort tid på behandling av saken, som er både omfattende, kompleks og krevende. Vi har forståelse for at det har vært et omfattende arbeid med proposisjonen, men mener likevel at regjeringen burde ha forelagt proposisjonen for Stortinget på et mye tidligere tidspunkt dersom ønsket var at man skulle få saken ferdig behandlet før forordningen får anvendelse i EU-statene 25. mai

dette året. Den korte behandlingstiden mener vi er spesielt kritikkverdig i en sak som legger opp til norsk myndighetsavståelse til EU, som Senterpartiet på generelt grunnlag mener må behandles grundig, og som ikke må skje med mindre det er strengt nødvendig.

Personopplysningsloven kan ikke tre i kraft før forordningen er innlemmet i EØS-avtalen gjennom beslutning i EØS-komiteen, og forordningen vil ikke bli en del av EØS-avtalen før alle EFTA-land i EØS har gitt sin tilslutning. Den islandske alltingspresidenten var i forrige uke på et møte i Stortinget og sa da at saken sannsynligvis ikke vil bli ferdigbehandlet på Island før til høsten. Det betyr at også Norge både kan og bør bruke lengre tid på behandling av denne viktige saken uten at man forsinker ikrafttreddelsen for EFTA-landene.

Vi er kritiske til at det er valgt en énpilarsmodell for forordningen. Det bryter med EØS-avtalens topilarsystem, der EU-landene og EFTA-landene skal være adskilt. Forslaget til ny personopplysningslov er framlagt uten at personvernforordningen er i tråd med tekster som EU og EFTA skal avtale folkerettslig i EØS-komiteen. Vi mener det er svært uheldig at Stortinget skal fatte vedtak før vi har fått den endelige teksten forelagt oss, og når vi ikke har garantier for at EU vil godta de endringene som eventuelt besluttes i EØS-komiteen.

Personvernforordningen etablerer et overnasjonalt tilsynssystem hvor et nytt EU-personvernråd skal være på toppen. Det rådet vil ha myndighet til å treffe avgjørelser som binder Datatilsynet som nasjonal tilsynsmyndighet, men Datatilsynet vil ikke være fullverdig medlem av Personvernrådet med stemmerett. EFTAs overvåkingsorgan er ikke etablert som et mellomledd til å fatte såkalte kopivedtak, noe som har vært praksis tidligere.

Når det gjelder det materielle innholdet i lovgivningen, er vi for en stor del positive til de endringene som foreligger. Likevel mener vi at forordningen er uklar på flere punkter, og at proposisjonen ikke har vurdert konsekvensene av til dels omfattende endringer godt nok. Vi er bekymret for at forordningen kan få en konkurransevridende virkning som favoriserer etablerte, store og internasjonale aktører framfor små aktører fordi de vil kunne få problemer med å tilpasse seg det nye regelverket og få omfattende økonomiske og administrative kostnader med å etterleve det.

Vi vil også vise til høringsuttalelsen fra Den Norske Dataforening, som på høring i Stortinget ga uttrykk for at det ikke ville medføre store problemer å avvente innføringen av forordningen til flere forhold er avklart.

Jeg vil ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Solveig Horne (FrP) [12:16:39]: Det er mange forslag som kommer fra EU, som ikke alltid er så bra, selv om det er viktig både for oss forbrukere og for næringslivet. Men hvis det er noe som er positivt, er det saken vi skal behandle i dag, for denne nye personopplysningsloven kommer til å styrke personvernet. Vi vet at med et felles personvernregelverk som er felles for hele EU, er det bra både for norske borgere og ikke minst for det norske næringslivet.

Som representanten fra Arbeiderpartiet var inne på, er det mye som skjer i den digitale verden i disse tider. Vi har sett at det gjelder alle de tingene vi sier oss enig i og godtar når det gjelder Apple, vi har mange som går rundt med treningsklokke, og det er kilometervis med bruksanvisninger og ting vi skal si ok på for å kunne komme videre, uten at vi er sikre på hva det er vi har gitt fra oss av opplysninger. Der tror jeg nok at vi alle har et ansvar for å være sikre på at vi setter oss inn i det vi sier ja til, men samtidig vet vi at det kan gjøres mye kortere å få fram dette fra næringslivets side.

Mange opplever at de har mistet kontrollen over sine personlige data, og derfor er det viktig at vi nå får på plass den nye loven om personopplysninger. Det blir viktig for alle. Jeg er glad for at regjeringen får stor støtte for dette, men det er likevel viktig at vi tar med oss det som kom fram i høringen. Det er behov for at mye veiledning og informasjon kommer på plass, spesielt opp mot bedriftene, som det også er viktig at vi tar med oss i dette arbeidet.

Det har skjedd mye positivt i EU for å verne oss forbrukere – vi har fått bedre klagemuligheter, og nå kommer dette – for vi vet at framtida er at vi handler over landegrensene, og at vi mye mer bruker digitale plattformer til de tjenestene. Da er det viktig at også personvernet er ivaretatt. Det blir det med den nye loven som Stortinget sier ja til i dag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:19:26]: Personopplysningar har dei siste 20 åra fått ein heilt annan status enn dei har hatt tidlegare. I Silicon Valley snakkar ein om at personopplysningar er viktigare enn pengar, og ein gjer alt for å skaffe seg størst mogleg mengde personopplysningar. Det er på mange måtar businessmodellen i den nye økonomien som blir utvikla der. Det kunne ha vore eit bakteppe for saka vi har i dag, samtidig som vi veit at endringane som vi no gjer i lovgivinga, sikkert også vil kome til kort når det gjeld å ta tak i dei verkeleg store problema som er knytte til personopplysningar.

SV er ikkje ueinig i at det er behov for sterkare og klarare reglar om personvern i Noreg, i Europa og globalt for den skyld. Dette er problemstillingar som verkeleg treng globale løysingar. Det er veldig viktig å få langt

strengare reglar knytte til personvern. I eit slikt perspektiv er det synd at saka kom seint og i realiteten har mått bli hastebehandla av komiteen og Stortinget.

Dei konkrete, materielle forslaga i saka er SV i hovudsak einig i. Det er oppdaga fleire ulike tilfelle kor store selskap som lever av å selje marknadsinformasjon, som Facebook, har gitt ut for mykje av den informasjonen dei har samla inn om oss. Vi er einige i at det må vi avverje for framtida, og at ein del av desse forslaga vil bidra i den retninga. Problema er ikkje dei materielle reglane og endringane i seg sjølve, som blir lagde fram gjennom forordninga frå EU og dermed føreslått tatt inn i norsk lov. Problemet handlar om at Stortinget igjen må akseptere tilknytning til eit organ der vi sjølve ikkje kan vere med på å bestemme, og at vi skal stemme for eit forhandlingsresultat som vi enno ikkje veit om vi har eller ikkje.

Det første problemet er at reglane kjem med ei tilknytning til eit nytt EU-organ, Personvernrådet, som kan fatte bindande vedtak over Noregs datatilsyn utanom det vanlege systemet til EØS-avtalen. Det betyr at vi igjen underordnar oss avgjerdene til eit nytt EU-organ utan at vi har stemmerett i organet. Vi har dermed ingen kontroll over utviklinga eller dei konkrete sakene der Noreg kan vere innblanda i ulike tvistar mellom landa.

Det andre problemet er at slik forordninga er presentert for Stortinget, er ho utan dei endringane som er forhandla fram i EØS-komiteen. Det kan kanskje seiast fordi vi i dag ikkje veit om EU vil akseptere endringane, men dermed er vi i ein situasjon der vi ikkje veit om dette er det endelege resultatet, vi veit ikkje kva som skjer dersom EU ikkje aksepterer endringane, og det skaper ei uholdbar usikkerheit rundt heile stortingsbehandlinga av ein lov der det er uklart korleis situasjonen til slutt vil bli. Vi veit også at f.eks. Island ikkje har starta arbeidet med denne loven. Dermed blir behovet for å hastebehandle dette litt spesielt.

Difor har vi fremja forslag om at regjeringa kjem tilbake til Stortinget med eit nytt forslag der dei materielle forslaga er like, men utan tilknytning til forordninga og innføring av konsistensmekanismen med Personvernrådet. Dette meiner vi er heilt uproblematisk all den tid Island ikkje eingong har starta behandlinga av forordninga. Vi har altså meir tid enn regjeringa har lagt til grunn overfor Stortinget.

Så til det andre: I dag er det fleire store multinasjonale aktørar som samlar inn og behandlar mange personopplysningar globalt og frå folk i Noreg. Her finn vi nærmonopolistar som Facebook og Google. Dei tilbyr også tenester som det offentlege bruker meir og meir av – kampanjar frå det offentlege som berre er på Facebook eller Instagram, som også er eit selskap eigd av Facebook. Dette gjer at vi som innbyggjarar vanskeleg kan

unngå å gi informasjon til disse selskapa dersom vi skal bruke tenestene til mange offentlige verksemder, noko vi meiner er ei openberr problemstilling. Difor meiner vi det bør vere ei openberr oppgåve for regjeringa å opprette klare retningslinjer for alle offentlige verksemder om korleis dei skal bruke selskap som tar i bruk personopplysningane til publikum.

Eg vil også ta opp SVs forslag i sakene.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Grunde Almeland (V) [12:24:43]: Jeg er glad for at vi i dag behandler innstillingen til personopplysningsloven, for det er en gjennomgang som er nødvendig.

Retten til privatliv, personvernet, er grunnlovfestet, og når denne grunnleggende retten trues, plikter vi å gjøre noe med det. Derfor er jeg glad for at flere representanter under debatten her i dag viser til hvor viktig personvernet er.

I Jeløya-plattformen slår regjeringen fast dette og sier samtidig at enhver skal sikres «rett til å råde over egne private opplysninger.» Det er jeg glad for følges opp. For Venstre er et sterkt personvern avgjørende både for den enkeltes frihet og for demokratiet. Frihet forutsetter at hvert enkelt menneske vernes mot utilbørlig registrering, overvåking og inngripen i privatlivet.

Retten til privatliv har en verdi som er vanskelig å måle. Mange av oss ser verdien først når personopplysninger er på avveie og vi opplever at vår integritet er truet. Derfor er nettopp reglene vi i dag skal stemme over, så viktige. Vi trenger tydelige regler som hindrer misbruk av personopplysninger.

Ny teknologi gir nye muligheter for innsamling og bruk av opplysninger om enkeltmennesker. Den store forskjellen fra tidligere er at mengden av opplysninger – data – som samles, er i en så mye større skala. Å sitte på mye informasjon om den enkelte kan også, som flere har påpekt her i dag, være veldig god butikk. Derfor er det gledelig at bruken av personopplysninger skal begrunnes og begrenses. Det vil ikke være lovlig å samle inn eller lagre personopplysninger man ikke trenger. Når behovet har falt bort, skal også personopplysningene slettes.

Den enkelte bruker mye tid på et stort utvalg applikasjoner, der mange krever at man oppgir mange opplysninger om seg selv. For den enkelte kan det være svært utfordrende å skulle manøvrere seg i en skog av standardvilkår og ulike former for presentasjoner av hva man skal godta, og hva man skal akseptere. Samtidig er man avhengig av å godta disse vilkårene dersom man skal kunne delta aktivt i et sosialt fellesskap. På den måten framstår ikke det å skulle ta stilling til hvorvidt man går med på vilkårene til en applikasjon e.l., som et reelt

valg. Enten så er man utenfor, eller så er man innenfor – og da velger de fleste å være innenfor. Derfor er det viktig at man aktivt går inn og regulerer, slik man nå gjør, for å sikre personvernets stilling.

Når noen samler inn opplysninger om den enkelte, skal det nå informeres om dette – ikke minst skal det være svært tydelig at man gir sitt samtykke til at informasjonen samles inn. For applikasjonenes del vil det også stille krav til innebygd personvern og personvern som standardinnstilling. Dette betyr at de tekniske løsningene skal lages slik at det ivaretar personvernet.

En klar styrke med denne loven er at reglene om behandling av personopplysninger er like i hele EU- og EØS-området. Også aktører utenfor EØS vil bli omfattet av det nye regelverket når de tilbyr varer og tjenester til personer i EU og EØS. For eksempel vil de nye reglene gjelde for et amerikansk selskap som selger produkter eller tjenester til europeiske forbrukere.

Det er synd at SV og Senterpartiets ideologiske motstand mot EØS hindrer et enstemmig vedtak her i dag. Personopplysninger flyter fritt over landegrensene, og da skulle det bare mangle at ikke politikken også følger etter.

Statsråd Tor Mikkell Vara [12:29:05]: Et godt personvern er en grunnleggende rettighet i et demokratisk samfunn. Jeg vil takke for at komiteen har behandlet proposisjonen hurtig og er glad for at komiteens flertall gir tilslutning til lovforslaget. Jeg er også glad for at komiteen innstiller på at Stortinget samtykker til innlemmelse av personvernforordningen i EØS-avtalen. Vi kan med dette markere starten på en ny æra for personvern i Norge, med en helt ny personopplysningslov.

Som individer gir den nye loven oss en katalog av viktige personvernrettigheter. Vi har rett til informasjon før noen behandler informasjon om oss, vi har rett til innsyn i hvilke opplysninger som behandles om oss, og vi kan kreve at gale og unødvendige opplysninger om oss slettes. Dessuten får vi som forbrukere en helt ny rettighet om at vi kan ta med oss personopplysninger fra én tjenestetilbyder til en annen, såkalt dataportabilitet. Med disse rettighetene, og flere til, gir loven oss større eierskap til våre egne personvernopplysninger. Loven pålegger også dem som behandler opplysninger om oss, å følge strenge plikter for å hindre at opplysningene kommer på avveie eller misbrukes. Bedrifter, organisasjoner og offentlige myndigheter må holde styr på hvilke opplysninger de behandler, hvordan de behandler dem, og hvem de bruker til å hjelpe seg i behandlingen. Å sette ut databehandling til eksterne leverandører kan være fornuftig for både private og offentlige foretak, men loven gjør det klart at man ikke slipper unna ansvaret ved å outsource behandlingen til andre. Loven gjør det også

klart at den som bryter reglene, kan bli erstatningsansvarlig og risikere høye bøter. Dette understreker sakens alvor.

Personvern er en grunnleggende rettighet for oss som individer. I den forbindelse vil jeg også bekrefte, som komiteen anmoder om, at regjeringen vil følge nøye med på eventuelle negative konsekvenser som følge av avviklingen av straffansvaret for brudd på personopplysningsloven.

Den nye loven gjør mer enn å gi oss et godt personvern. Den sørger også for at vi får like personvernregler i hele EØS. Like regler er bra, både for oss som individer og for norske bedrifter. Som individer kan vi være sikre på at vi har like gode personvernrettigheter uansett hvilket land våre opplysninger behandles i, og for bedrifter blir det mer forutsigbart når reglene er de samme i hele EØS. Den nye loven er derfor ikke bare bra for norske borgere, men også bra for norsk næringsliv.

Datatilsynet skal fremdeles være personvernets vokter i Norge. Den nye loven sørger for at Datatilsynet får de nødvendige rettslige verktøyene til å gripe inn når det behøves. Men vi må også sikre at Datatilsynet har ressurser til å drive forebygging gjennom veiledende informasjon. Særlig viktig er dette når det fra flere hold er påpekt at det nye regelverket oppfattes komplekst. Jeg deler derfor fullt ut komiteens syn om at Datatilsynet spiller en nøkkelrolle i det nye regelverket, og har merket meg komiteens merknader om at Datatilsynet må styrkes.

Regjeringen vil også, som komiteen har understreket viktigheten av, sørge for at enkelte temaer som ikke er behandlet i proposisjonen, blir utredet videre. Vi vil også sørge for etterkontroll av loven etter en viss tid. Dessuten vil vi komme tilbake til Stortinget med forslag til oppheving av § 86 i ny åndsverkløp, slik komiteen ber om.

I de nye reglene gjør vi EUs personvernregelverk til norsk lov. Vi har derfor bedt om Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 til å gjøre regelverket til en del av EØS-avtalen. Jeg er glad for at komiteens flertall er innstilt på at Stortinget gir sitt samtykke. I proposisjonen har regjeringen presentert for Stortinget EØS/EFTA-landenes forslag til innlemmingsbeslutning. Forslaget er for tiden til behandling i EU. Vi regner med at EU vil ha ferdigbehandlet det om kort tid. Hvis EU skulle mene at det er nødvendig å gjøre vesentlige endringer i beslutningen, vil saken bli forelagt Stortinget på nytt. Vi har imidlertid ingen indikasjon på at dette blir nødvendig.

Komiteens mindretall har fremmet tre forslag som jeg ikke vil anbefale. Forslag nr.1 vil innebære at Norge ikke oppfyller sine EØS-forpliktelser, noe jeg ser som uaktuelt. Forslag nr.2 går ut på å forsinke vedtaket om den nye loven på en nødvendig måte. Hvis EU mot for-

modning ikke skulle være enig i innholdet i innlemmingsbeslutningen, og det må gjøres betydningsfulle endringer, vil regjeringen, som allerede nevnt, forelegge saken for Stortinget på nytt. Når det gjelder forslag nr. 3, følger det av personvernforordningens artikkel 28a at hvis det offentlige eller andre bruker en databehandler, skal behandlingen være underlagt en skriftlig avtale hvor behandlingens formål er fastsatt. De angitte formålene utgjør en begrensning i hva databehandleren kan benytte dataene til. Å benytte dem til egne kommersielle formål vil være å bryte loven. Dette oppfyller, sånn jeg forstår det, intensjonene bak forslag nr. 3.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [12:34:12]: I mars sa justisministeren at det var usikkert om forordninga ville bli innlemma i EØS-avtalen 25.mai. I april sa departementet at loven tidlegast kunne tre i kraft i Noreg i juli. No er det berre tre dagar til forordninga trer i kraft i EU, og norske bedrifter gjev veldig klart uttrykk for at dei har eit behov for å vite når reglane kjem i Noreg. Difor meiner eg det er viktig at justisministeren er tydeleg på tidsplanen. Spørsmålet mitt er: Når blir forordninga ein del av EØS-avtalen, og når trer loven i kraft i Noreg?

Statsråd Tor Mikkel Vara [12:34:51]: Som det har vært nevnt i løpet av debatten, er det flere enn bare Norge som skal behandle den. Det betyr at tidsplanen ikke ligger helt i mine hender. Den ligger i EUs hender, og den ligger kanskje også i en del andre EFTA-lands hender. Men foreløpig ligger våre anslag på at vi omtrent regner med at det skjer i juli, dvs. den samme opplysningen vi har gitt ved en tidligere anledning.

Lene Vågslid (A) [12:35:19]: Eg takkar for svaret.

Justisministeren sa òg i innlegget sitt noko som Arbeidarpartiet er einig i: at det er behov for å styrkje Datatilsynet. Betyr det at me kan få eit forslag om styrking av Datatilsynet i forslaget til statsbudsjett til hausten?

Statsråd Tor Mikkel Vara [12:35:38]: Som representanten sikkert er klar over, vil statsbudsjettet for neste år bli framlagt i høst. Det er ikke vanlig å forskuttere noe som kommer der, men vi har merket oss det Stortinget sier. Jeg vil også minne om at Datatilsynet har blitt styrket, nettopp fordi det er viktige ting som skjer med personvernordningen.

Lene Vågslid (A) [12:36:03]: Ja, me får ta forhandlingane om budsjettet til hausten, men ut frå den kapasiteten og dimensjoneringa Datatilsynet har i dag, lurar eg på kva justisministeren tenkjer om deira moglegheit til å følgje opp regelverket og ikkje minst til å kome i møte

ynsket til mange bedrifter om rettleiing, med tanke på den kapasiteten dei har i dag.

Statsråd Tor Mikkel Vara [12:36:23]: Jeg tenker at veiledningsbehovet i første rekke vil måtte gjelde små og mellomstore bedrifter. Store bedrifter har både kapasitet og anledning til å kjøpe den kompetansen som er nødvendig, og de har allerede i veldig stor grad gjort det. Det er også rimelig å si at hvis næringslivet har tenkt til å ha kommersiell utnyttelse av opplysningene, er det rimelig at de også i all hovedsak bærer kostnadene ved å lære seg reglene og implementere dem.

Men det betyr ikke at Datatilsynet ikke har en viktig rolle med å veilede, kanskje særlig for mindre bedrifter. Nå er loven på bordet, og mange har begynt å jobbe med dette, så vi får hele tiden vurdere om det er behov for ytterligere styrkning av Datatilsynet. Så langt foreligger det ingen konkrete forslag, men vi har merket oss komiteens anbefalinger, og vi ønsker at bedriftene skal få den veiledningen som er nødvendig.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:37:30]: Det er ikke uproblematisk at flertallet i Stortinget nå ligger an til å vedta forordningen før innholdet er avtalt folkerettslig i EØS-komiteen, og etter at vi har hatt en hastebehandling i Stortinget. Det er også mye som tyder på at Island ikke kommer til å behandle forordningen ferdig før til høsten, noe som uansett vil sette en stopper for ikrafttredelse i juli. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hva ville etter statsrådets mening blitt de praktiske konsekvensene om Norge hadde avventet samtykke til forordningen til EØS-komiteen har ferdigbehandlet saken og det endelige innholdet er avklart?

Statsråd Tor Mikkel Vara [12:38:18]: Norge har et regelverk for personvern allerede i dag, og da vil det være det som gjelder.

Det forslaget legger opp til her, vil styrke personvernet. Det gir flere rettigheter, det gir bedre rettigheter, og det gir Norge også adgang til EUs personvernråd. Det anser jeg som fordeler.

Det kan også oppstå en del problemer for norsk næringsliv fordi den såkalte one-stop-shop-løsningen ikke virker – dvs. at når denne forordningen er på plass, vil bedriftene kunne forholde seg til sitt eget lands tilsynsmyndighet, og når forordningen ikke er på plass, har man altså ikke den muligheten. Så det gir også noen praktiske utfordringer, og derfor mener regjeringen at det er veldig viktig å få den på plass så raskt som mulig.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:39:10]: Jeg vil trekke fram det du sier om at flere bedrifter kommer til å møte utfordringer, for det har blitt pekt på at enkelte bestemmelser i forordningen kan virke konkurransevridende.

Det kan gi store bedrifter, etablerte aktører, internasjonale aktører fordeler på bekostning av små bedrifter og bedrifter i startfasen, som kan få problemer med å tilpasse seg forordningen og få store økonomiske og administrative kostnader med det. Jeg forutsetter at det er en utilsiktet konsekvens av det oppdaterte regelverket, og mitt spørsmål er derfor: Hvordan vil statsråden bøte på kostnadsulempene de mindre bedriftene får, slik at disse ikke blir utkonkurrert av store internasjonale aktører, som f.eks. Google og Facebook?

Presidenten: Presidenten vil minne om at talen skal rettes til presidenten.

Statsråd Tor Mikkel Vara [12:40:05]: I et hvilket som helst demokrati – og i Norge – endrer vi lover og regler, og hver gang vi endrer lover og regler, blir det en jobb for dem som lovene og reglene omfatter, å lære seg dem. Det er ikke noe spesielt når det gjelder personvern, dette gjelder alle regler som næringslivet i Norge blir utsatt for. For de minste kan det være et behov om å forstå dette, og Datatilsynet har da en jobb å gjøre.

Om det er en konkurranseulempe, er jeg imidlertid usikker på, for det er også sånn at når ordningen er implementert fullt ut, vil en norsk bedrift kunne forholde seg til det norske datatilsynet og dermed ha anledning til å drive virksomhet i hele EU-området, istedenfor å gå fra land til land og forholde seg til ulike lands dataordninger og -lovverk. Det betyr på mange måter en forenkling for enhver norsk bedrift som har lyst til å delta i et større marked, og ikke nødvendigvis en konkurranseulempe.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:41:17]: Personvern er en helt sentral del av det liberale demokratiet vårt. Dårlige kår for personvernet reduserer åpen meningsutveksling og politisk aktivitet. I tillegg kan samfunnsdeltakelsen svekkes, og det frie og åpne demokratiet vårt blir skadelidende. Ikke minst øker vår digitale hverdag presset mot personvernet. Det krever at vi stiller strenge krav til lagring, bruk og viderefremming av informasjon. Jo mer sensitiv dataene er, jo viktigere er det at vi har lovmessige systemer som sikrer den enkeltes personvern ved å både styrke den enkeltes rettigheter, utforme krav til den som skal behandle, og ikke minst sikre at regelverket overholdes til individets beste.

Det er derfor veldig bra at vi i dag skal vedta ny personvernlovgivning. Og etter det jeg kan se, er det tverrpolitisk enighet om at den nye personvernloven styrker den enkeltes personvern. Den nye loven gir den enkelte styrkede rettigheter ved at mange rettigheter vi har i dag, videreføres og styrkes, i tillegg til at vi som enkeltin-

divider får nye rettigheter, som bl.a. retten til å protestere mot behandling av personopplysninger.

Den nye loven viderefører og forsterker en rekke plikter for dem som skal behandle personopplysninger, i tillegg til at nye plikter innføres, herunder plikten for alle offentlige og en rekke private virksomheter til å ha personvernombud.

Den nye personvernlovgivningen sikrer et ensartet regelverk i Europa. Det er bra både for den enkelte og for dem som skal behandle opplysningene. Verden er i dag mer globalisert enn noen gang. Vi er da som enkeltpersoner helt avhengig av at vi har et regelverk som beskytter oss også utenfor Norges grenser. Et harmonisert europeisk regelverk styrker den enkeltes vern samtidig som det bidrar til forenkling for selskaper og bedrifter som opererer på tvers av landegrensene.

Det nye regelverket sikrer også et europeisk tilsynsystem. Det vil bidra til en harmonisering av praktiseringen av regelverket, noe som vil være en styrke for dem som skal behandle personopplysninger, samtidig som det vil styrke enkeltindividets rettigheter.

Til slutt vil jeg si at det er viktig å få på plass dette regelverket nå, slik at de som behandler personopplysninger, og som opererer i flere land, har ett regelverk å forholde seg til. Skjer det store endringer i avtalen med EØS, må regjeringa heller komme tilbake til Stortinget med en ny sak.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Solveig Schytz (V) [12:44:12]: Venstre er opptatt av enkeltmenneskets frihet. Liberal politikk er ikke grenseløs. Et sterkt personvern er avgjørende både for den enkeltes frihet og for demokratiet, for friheten forutsetter at det settes tydelige grenser. Frihet forutsetter at hvert menneske vernes mot utilbørlig registrering, overvåking og inngripen i privatlivet. Denne friheten inkluderer også adgangen til å kunne ytre seg anonymt på nett. Demokratiet forutsetter helt grunnleggende at det i siste instans er borgerne som kontrollerer staten, ikke staten som kontrollerer borgerne.

Personvernet er grunnlovfestet, og enhver har rett til respekt for sitt privatliv. Staten skal sikre et vern om den personlige integritet. Vi har alle noe vi ikke ønsker å dele med andre, ikke fordi det er ulovlig eller at vi har noe å skjule, men rett og slett fordi det er privat.

Ny teknologi gir nye muligheter for innsamling og bruk av personopplysninger om enkeltmennesker. Mengden personopplysninger som samles inn og behandles i dag, er en helt annen enn det vi så for bare få år siden. Det gir nye muligheter, men også nye utfordringer, og det kreves at vi tar grep. Personopplysninger kan ikke bare brukes, men også misbrukes.

De som behandler opplysninger, er også avhengig av vår tillit for at vi skal være villig til å dele opplysninger med dem. De må tilby tjenester og løsninger som vi kan stole på. Det handler om tillit både til offentlig og privat sektor og i siste instans til demokratiet.

Bruk av personopplysninger skal både begrunnes og begrenses, og man skal kunne ta styringen selv. Menneskene eier selv informasjonen om seg selv.

Det er svært viktig at offentlige og private virksomheter nå får et større ansvar for å ivareta personvernet når man samler inn og lagrer opplysninger om oss. Det blir lovpålagt at også tekniske løsninger må lages slik at de ivaretar personvernet. Det at det offentlige nå også skal opprette personvernombud, er utrolig viktig for å følge opp dette videre.

I dag vedtar vi en ny personopplysningslov og gir dermed Stortingets samtykke til innlemmelse av EUs personvernforordning i EØS-avtalen. Personvernutfordringer er grenseløse og må løses internasjonalt. Derfor er det svært viktig at dette skjer innenfor EU og EØS-avtalen.

Venstre støtter innføringen av ny personopplysningslov og vil fortsette kampen for et sterkt personvern.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [12:47:03]

Redegjørelse av utenriksministeren om viktige EU- og EØS-saker

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [12:47:29]: Norges rolle i Europa engasjerer. Det er bra. Det tjener demokratiet.

Ofte blir samarbeidet med EU framstilt som noe vi må gjøre. Sannheten er at samarbeidet er noe vi ønsker. EØS-avtalen, og de nærmere 70 andre avtalene vi har med EU, gir Norge store fordeler. Samarbeidet har vært ønsket av alle regjeringer og stortingsflertall i snart 30 år. Årsaken er enkel: Det er i vår nasjonale interesse. Redegjørelsen i dag, og debatten på torsdag, er gode anledninger til å diskutere nettopp dette.

EØS-avtalen handler om folks hverdag – om vilkårene for norsk næringsliv og arbeidsliv, og om hva vi skal leve av i Norge, både i dag og i framtida. Denne verdien må ikke undervurderes.

Avtalen sikrer norske bedrifter og arbeidsplasser en unik adgang til det europeiske markedet. Vi, som et land med ca. 5 millioner mennesker, har også tilgang til et hjemmemarked på rundt 500 millioner mennesker. Det gir unike muligheter for norske bedrifter. Det gir også norske husholdninger tilgang til et større utvalg av varer

og tjenester til lavere priser. Dette er goder som ingen annen frihandelsavtale vil kunne gi.

Avtalen sikrer rettigheter og muligheter som mange av oss i dag tar for gitt – til å reise ut for å studere, forske eller jobbe, hente erfaring og inspirasjon. Avtalen gjør også at vi kan få dekket behovet for utenlandsk arbeidskraft, arbeidskraft som er helt nødvendig, bl.a. så norsk landbruk får avlingene i hus.

Regjeringa lytter når representanter for hjørnesteinsbedrifter i hele Norge, ikke minst i distriktene, forteller at EØS-avtalen er viktigere enn noen gang. Disse bedriftene er helt avhengige av å selge produktene sine uten hindringer og varierende standardkrav.

Et godt eksempel er Os ID i Østerdalen. Daglig leder, Wenche Wikan Ligård, sa til avisa Arbeidets Rett i mai i fjor:

«Uten avtalen ville det ikke vært mulig å drive som produsent i Norge, spesielt ikke på Os.»

Bedriften hennes produserer ID-merking til bruk på dyr, og EU er bedriftens største marked.

Produsenten Flokk, tidligere HÅG, på Røros er en av de mest lønnsomme kontorstolprodusentene i Europa. Produktsjef Ottar Tollan og regiondirektør i NHO Tord Lien sa 8. mai 2017 til samme avis at de frykter at endringer i EØS-avtalen vil få konsekvenser for distriktets største private arbeidsplass.

Arve Ulriksen, administrerende direktør i Mo industripark, uttalte at det er meget urovekkende at det nå stilles spørsmål ved EØS-avtalen. Han mener helhetsperspektivene mangler, og at EØS-motstanderne ikke snakker om hvilke konsekvenser det kan få for tunge sektorer som fiskeri, havbruk og landbasert eksportindustri ikke å ha EØS-avtalen.

Norske arbeidsplasser, verdiskaping og velferd er faktisk helt avhengig av EØS-avtalen og europeisk samarbeid.

I mars slo 80 bedriftsledere seg sammen i et opprop: «JA til EØS-avtalen». Deres budskap var veldig klart: I en tid som preges av store og krevende omstillinger, må det ikke skapes usikkerhet om markedsutsiktene for næringslivet.

Regjeringa debatterer veldig gjerne EØS-avtalen, men vi setter den ikke på spill. Det er ikke i Norges interesse. Og det er ren ønsketenkning å tro at vi kan beholde EØS-avtalen mens vi forhandler om en alternativ tilknytningsform til EU, for så å ta stilling når vi ser hva forhandlingene leder til.

Noen har ment at dersom vi melder oss ut av EØS, kan vi forhandle en skreddersydd avtale hvor vi kan velge det vi vil, og vrake det vi ikke liker. Storbritannias forsøk på å finne en best mulig tilknytning til EU utenfor EU viser at så enkelt er det ikke.

EU har gjort det helt klart at det ikke går an å være halvveis innenfor og halvveis utenfor det indre marked. Det går ikke an å velge bort én av de fire frihetene og beholde resten. Det går ikke an å forlate det indre marked og samtidig fortsette å påvirke regelutviklingen. Og det går ikke an å opprettholde like nære handelsforbindelser uten likt regelverk og konkurranse på like vilkår.

Det fins forskjellige modeller for handelssamarbeid mellom EU og land utenfor. Foruten EØS er dette f.eks. deltakelse i EUs tollunion og handelsavtaler med ulik rekkevidde. I tillegg kommer en ren WTO-tilknytning uten ytterligere avtale.

Ingen alternativer fjerner handelshindre på den måten medlemskap i det indre marked gjør. Derfor hegner vi om EØS-avtalen og de rundt 70 andre avtalene vi har med EU.

Som jeg var inne på i den utenrikspolitiske redegjørelsen, og som vi har understreket i regjeringas strategi for samarbeidet med EU: Sammen med europeiske land og EU jobber vi målrettet for et trygt, fritt, økonomisk sterkt og ansvarlig Europa.

Vår sikkerhets- og forsvarspolitiske bærebjelke er NATO og det transatlantiske samarbeidet. Samtidig er det viktig at vi er tett på utviklingen i EU, der medlemslandene nå viser større vilje til å styrke EUs evne til å ivareta både indre og ytre sikkerhet.

Regjeringas strategi for samarbeidet med Europa definerer tre områder som helt sentrale for vårt sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeid med Europa: Vi skal videreutvikle politisk dialog og samordning med EU, vi skal styrke det praktiske samarbeidet, og vi skal sikre gode vilkår for norsk forsvarsindustri.

Gjennom tett sikkerhetspolitisk dialog med EU ønsker vi å sikre felles situasjonsforståelse, politisk samhold og samordnet innsats. Det er i både Norges og EUs interesse at Norge involveres så tidlig som mulig for å kunne identifisere relevante bidrag på områder av felles interesse.

EUs globale strategi tar til orde for et mer målrettet samarbeid mellom EU og partnerland som Norge. Det er et positivt initiativ, og regjeringa vil bidra med forslag som kan styrke det praktiske samarbeidet.

Vi vil jobbe for at norsk forsvarsindustri skal ha gode vilkår i det europeiske markedet. Et godt grunnlag er lagt gjennom avtalen vår med Det europeiske forsvarsbyrået, men vi må også sørge for muligheter til å delta i nye initiativ.

EUs forsvarsfond skal bidra til felles forskning, utvikling og anskaffelse av militære kapabiliteter. Gjennom EØS-avtalen, og som eneste tredjeland, er Norge med i fondets forsøksordning for forsvarsforskning. Vi posisjonerer oss også for å delta i den andre delen av fondet,

som er rettet mot flernasjonalt materiellutviklings- og anskaffelsessamarbeid.

Siden i fjor sommer har regjeringa jobbet aktivt opp mot instanser i EU og en rekke av EUs medlemsland for å sikre norsk deltakelse. Dette arbeidet fortsetter.

Regjeringa vil også vurdere mulig deltakelse i prosjekter av særlig interesse innenfor det strukturerte forsvarssamarbeidet Pesco.

I arbeidet for et trygt Europa må vi også styrke samarbeidet mellom NATO og EU. De to organisasjonene har ulike verktøy. For å møte de sammensatte sikkerhetsutfordringene Europa står overfor, trenger vi begge.

Vi er opptatt av en god arbeidsdeling mellom NATO og EU for å unngå unødvendig overlapping.

Initiativene i EU må utvikles på en åpen og inkluderende måte, og de må ikke bidra til å svekke transatlantiske bånd.

Vi må bygge ned skillelinjer og jobbe videre for godt naboskap i hele Europa. Stabiliteten på Vest-Balkan er skjør, og reformene er ikke solide. Svak økonomisk utvikling, arbeidsledighet og korrupsjon bidrar til både etniske og politiske spenninger. Illiberale tendenser og krefter som vil så splid, bremse reformene og stanse euro-atlantisk integrasjon, får fotfeste og spillerom.

Det er positivt at EU og flere medlemsland har signalisert økt støtte til og tettere samarbeid med landene på Vest-Balkan, nettopp for å imøtegå stagnasjon og tilbakefall. Dette kommer også tydelig fram i EU-kommisjonens utvidelsesstrategi for Vest-Balkan, som ble lansert i april.

Norge er en del av den europeiske dugnaden for reformer på Vest-Balkan. Derfor øker regjeringa bevilgningen til Vest-Balkan markant i 2018, fra 175 mill. kr til 319 mill. kr. Målet er å bidra til utviklingen av rettsstat og stabilitet gjennom regionalt samarbeid, forsoning, velstandsutvikling og godt styresett.

Dette er en viktig investering. Et demokratisk og stabilt Vest-Balkan, med rettsstater, økonomisk framgang og velferd, er viktig for hele Europa.

Lenge var medlemskapsprosessen overfor EU en viktig motor for utviklingen i Tyrkia. I dag står prosessen stille, og Tyrkias forhold til flere av EUs medlemsland er krevende.

Situasjonen i Tyrkia er bekymringsfull på grunn av uthulingen av menneskerettigheter og ytringsfrihet, men også på grunn av konflikten i nabolandet Syria, flyktningstrømmer og migrasjon. Rettsstatlige prinsipper og rettssikkerhetsgarantier uthules stadig. Unntakstilstandene er nylig forlenget, og de vil nå danne rammen for de framskyndede valgene av både nasjonalforsamling og president.

Utviklingen i Tyrkia følges nøye av EU, Europarådet, FN og andre. EU er sentral i dialogen med Tyrkia. For

Tyrkia er sterke bånd til EU viktig og prioritert. Tilknytning til organisasjoner som NATO og EU styrker Tyrkia, ikke minst på områder som økonomi og sikkerhet.

Regjeringa ønsker Tyrkia som en del av det europeiske verdifelleskapet og samarbeider aktivt med andre om vår tilnærming. Blant annet samordner vi oss med EU i OSSE for å ta opp utfordringer vi ser i Tyrkia.

Grunnleggende demokratiske rettigheter er en forutsetning for et fritt Europa.

Regjeringa fører en utenrikspolitikk forankret i liberale verdier, for sterke sivilsamfunn, rettsstat og bærekraftig demokrati.

Vi er bekymret for den svekkelsen av grunnleggende rettigheter, rettsstat og demokrati vi har sett i enkelte av mottakerlandene for EØS-midlene den siste tida. En levedyktig rettsstat trenger et sterkt sivilt samfunn som korrektiv til statlige og lokale myndigheter. I forhandlinger om bruken av EØS-midler med mottakerlandene, vektlegger vi å sikre at midlene forvaltes uavhengig av landets myndigheter.

Vi har nå signert rammeavtaler med 12 av 15 mottakerland.

Den økonomiske veksten i euroområdet og EU var høy i 2017, og bærer bud om et økonomisk stadig sterkere Europa. Veksten er bredt fordelt over sektorer og land, og de siste fem årene har arbeidsledigheten gradvis avtatt.

Det er fortsatt høy ledighet blant unge, men utviklingen er også her positiv. IMF anslår at veksten vil fortsette i 2018, men trolig dempes noe fra 2019.

Finanskrisen i 2008 og 2009 illustrerte behovet for et sterkere og mer stabilt finansielt system i Europa. Den utløste tiltak fra EU-hold og nasjonalt, inkludert forslaget om en bankunion. Målet er i hovedsak å unngå at offentlige midler må brukes for å redde banker i krise.

Viktige deler av bankunionen har kommet på plass, men diskusjonen fortsetter, bl.a. om felles banksikringsfond.

Videreutvikling av krisefinansieringsmekanismene for euroområdet, ESM, som ble etablert under finanskrisen, diskuteres også.

Flere av forslagene forventes å stå på agendaen for møtet i Det europeiske råd i juni, men det er fortsatt betydelig avstand mellom medlemslandene. Særlig gjelder det balansen mellom risikoreduksjon og risikodeling.

For Norge er det sentralt at veksten i EU fortsetter, at EUs finansielle system er mest mulig robust, og at norsk finansnæring har god tilgang til EU-markedet og godt grunnlag for fortsatt å bidra i finansieringen av norske bedrifter.

Vi er vitne til en svært bekymringsfull opptrapping av handelspolitiske spenninger mellom verdens største økonomier. Konsekvensene dersom en pågående dia-

log og forhandlinger mellom USA og Kina erstattes av varslede handelshindre, er alvorlige. Det er positivt at samtalen ser ut til å ha avverget en videre opptrapping så langt, men spenningsnivået er fortsatt høyt, og veien videre er usikker.

USA innfører nå ekstra tollsatser på stål og aluminium. Selv om bare rundt 0,2 pst. av norsk stål og aluminium går til det amerikanske markedet, er vi tydelige på at dette rammer også Norge og det multilaterale handelssystemet, som er en bærebjelke for norsk økonomi. Vi opprettholder posisjonen om at tiltakene i sin helhet må trekkes tilbake.

Når USA innfører handelshindringer for stål og aluminium, kan det medføre at stål og aluminium som skulle vært eksportert til det amerikanske markedet, blir omdirigert til Europa. Det kan igjen bety at EU innfører beskyttelsestiltak. Skulle slike tiltak omfatte Norge, ville norsk næringsliv på kort sikt være veldig utsatt, siden eksporten til det indre marked er så mye viktigere enn salg utenfor Europa. Vi er derfor i tett kontakt med EU-kommisjonen og medlemslandene for å forhindre at Norge som EØS-land rammes dersom EU velger å innføre egne beskyttelsestiltak.

Norge og EU står sammen om å opprettholde en regelbasert økonomisk verdensorden. Vi må jobbe for å unngå at handelsspenninger mellom USA og Kina setter det multilaterale systemet i fare og øker makroøkonomisk risiko. Ingen er tjent med en eskalerende situasjon der åpenheten og forutsigbarheten for internasjonal handel reverseres, særlig ikke land som Norge.

I et ansvarlig Europa overtar samarbeidet mellom land der nasjonalstatene kommer til kort. Både Norge og EU har forpliktet seg til å redusere klimagassutslippene med minst 40 pst. innen 2030. Innfasing av ny teknologi, teknologitutvikling og CO₂-prising vil være hovedvirkemidler for å oppnå dette målet.

Regjeringa vil bruke muligheten i EUs kvotesystem og muligheten for direkteavtaler mellom land i EU-rammeverket for å oppfylle våre klimaforpliktelser i ikke-kvotepiktig sektor. Samtidig har vi en ambisjon om å ta så mye som mulig av forpliktelsene nasjonalt. Norge har i den forbindelse foreslått å innlemme avtalen om felles oppfyllelse av 2030-utslippsmålet med EU i EØS-avtalens frivillige del. Vi ønsker å inngå en avtale med EU så raskt som mulig. Vår ambisiøse målsetting er å bli enige om en avtale før klimatoppmøtet, COP24, i Polen i desember i år.

Regjeringa vil også bidra til en felleseuropeisk og helhetlig migrasjonspolitik med et bredt spekter av virkemidler. Norge har frivillig bidratt til relokalisering av asylsøkere fra Hellas og Italia. Regjeringa vil bruke gjenbosetting strategisk, både for å bidra til ansvars- og byrdefordeling og for å løse fastlåste flyktnings situasjoner. I

møte med tilstrømmingen av migranter og asylsøkere er regjeringa opptatt av effektiv og forsvarlig behandling av asylsøknader og av retur av dem som ikke har grunnlag for opphold og beskyttelse.

I Hellas har vi et godt samarbeid, finansiert av EØS-midlene, om utfordringene knyttet til asyl og migrasjon. Vi startet dette i forrige periode med EØS-midler og har nå utvidet det til 33 mill. euro for den perioden som nå starter opp, og som vil løpe fram til 2024. På dette området tar vi i bruk mange ulike tiltak, og vi søker økt samarbeid med migrantenes opprinnelses- og transitland. Schengen-samarbeidet er en viktig arena for utveksling av erfaringer på dette feltet.

Norge vil også fortsette å støtte EUs arbeid for en god integreringspolitikk. Målrettet integrering kan forebygge utenforskap. God integrering vil også bidra til økonomisk vekst i Europa.

Brexit står høyt på dagsordenen og vil også gjøre det framover. Regjeringas tilnærming til brexit ligger fast. Vi vil søke et så nært samarbeid med Storbritannia som mulig etter brexit. Det gjelder vårt økonomiske samarbeid, og det gjelder samarbeidet på områder som justis og sikkerhet. Samtidig skal vi ivareta våre avtaler med EU. De endres ikke av at Storbritannia går ut av EU.

Før påske ble Storbritannia og EU enige om en overgangsordning, som så fikk grønt lys av medlemslandene i Det europeiske råd 23. mars. Partene må fortsatt bli enige om utmeldingsvilkårene før overgangsordningen kan tre i kraft. De viktige spørsmålene om grensen mellom Irland og Nord-Irland og om tvisteløsning er ennå ikke avklart, og begge disse spørsmålene kan fortsatt potensielt føre til brudd i forhandlingene. Men risikoen for et brudd og for at Storbritannia dermed skulle forlate EU og EØS uten en avtale, vurderes nå som mindre. Hvis overgangsordningen kommer på plass, som vi håper, vil den gjelde fra Storbritannia forlater EU 29. mars 2019 og fram til utgangen av 2020. I denne perioden vil Storbritannia fortsette som om landet fortsatt var EU-medlem. Britene vil ikke lenger være representert i EUs institusjoner og beslutningsprosesser, men de vil være bundet av forpliktelsene i EUs tredjelsavtaler, inkludert EØS-avtalen, og all EU-lovgivning vil fortsatt gjelde for Storbritannia.

Dette er en løsning vi ønsker velkommen. Vi håper det vil sikre norske borgere og norsk næringsliv forutsigbarhet og like vilkår, og det vil gi tid til å få på plass avtaleverket for det framtidige forholdet til Storbritannia. Når det gjelder norske borgere som har opparbeidet seg rettigheter i Storbritannia, har britenes statsminister, Theresa May, forsikret om at de vil bli tilbudt samme rettigheter etter brexit som det britene vil gi EU-borgere.

For det framtidige forholdet mellom EU og Storbritannia har også posisjonene blitt klarere: Statsminister May stadfestet i mars at Storbritannia vil forlate det in-

dre marked og tollunionen, men fremdeles ønsker å være tilknyttet EU innenfor utvalgte områder av økonomien. Det inkluderer å videreføre deltakelsen i flere av EUs byråer – som legemiddelbyrået, kjemikaliebyrået og byrået for luftfartssikkerhet.

I retningslinjer vedtatt av Det europeiske råd legger EU opp til en modell for det framtidige forholdet basert på frihandelsavtalen mellom EU og Canada. Denne suppleres med samarbeid på utvalgte sektorer som luftfart og forskning, avtaler på justis- og innenriksfeltet og utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid.

Samtidig er EU klar på at så lenge britene går ut av EUs indre marked og tollunion og avviser fri flyt av arbeidskraft, kan ikke EU gi Storbritannia markedsadgang lik den Norge har gjennom EØS, kombinert med de begrensede pliktene Canada har gjennom sin frihandelsavtale.

Våre egne brexit-forberedelser pågår for fullt. Regjeringa har hyppige samtaler med både EU og Storbritannia og er så tett på prosessene som mulig for å ivareta norske interesser. Vi søker gode løsninger som gjenspeiler løsningene EU og Storbritannia kommer fram til.

Norge har behov for klarhet i hvordan kommisjonen ser på Storbritannias behov for autorisasjon for å starte forhandlinger med Norge. Dette vil jeg følge opp med EUs forhandlingsleder, Barnier, når jeg treffer ham på EØS-rådsmøtet i Brussel i morgen.

Regjeringa jobber videre med mandat og praktisk opplegg for de kommende forhandlingene. Det løpende arbeidet i regjeringas tverrdepartementale arbeidsgruppe, Brexit Task Force, videreføres. Gruppen følger forhandlingene og utviklingen nøye, kartlegger norske interesser som berøres av brexit, og koordinerer vår dialog med EU og Storbritannia. Jeg vil fortsette å holde Stortinget orientert gjennom Stortingets europautvalg.

En annen viktig del av oppfølgingsarbeidet og forbedelsene av framtidige samarbeidsstrukturer er den løpende dialogen med norske interessenter. Dette gjelder ikke minst gjennom referansegruppene for fiskeri og for sentrale aktører i norsk nærings- og arbeidsliv.

Før jeg går over til aktuelle EØS-saker, vil jeg gjerne informere Stortinget om at jeg har tatt et initiativ overfor stortingspresidenten for å se på muligheten for at én av de to halvårlige redegjørelsene om europapolitikken også får deltakelse fra aktuelle fagstatsråder, både i redegjørelsen og i den påfølgende debatten.

EU vedtok i 2016 personvernforordningen, som er en solid oppdatering på feltet. Teknologien utvikler seg raskt, og vi må sikre oss at vi har et regelverk som favner de nye utfordringene. Forordningen stiller nye krav til virksomheter når det gjelder behandling av personopplysninger, og gir borgerne nye rettigheter knyttet til bruken av egne data. Dette innebærer et styrket og effektivt vern av personopplysninger.

Personvernforordningen trer i kraft i EU-landene på fredag. For regjeringa er det viktig at den nye personopplysningsloven, som gjennomfører forordningen, trer i kraft så nær som mulig denne datoen. Saken har jo nå nettopp blitt debattert – før vi begynte denne redegjørelsen.

Ikrafttredelse av loven krever imidlertid at forordningen er innlemmet i EØS-avtalen gjennom EØS-komiteens beslutning, og at alle eventuelle konstitusjonelle forbehold er hevet. Basert på opplysninger fra EU, Liechtenstein og Island kan det ikke forventes ikrafttredelse før tidligst i juli.

Når det gjelder finansområdet, jobber vi tett med våre samarbeidspartnere i EØS-området for så raskt som mulig å redusere etterslepet av rettsaker som skal innlemmes i EØS-avtalen. Regelverket for verdipapirmarkedet, MiFID og MiFIR, er viktig i denne sammenhengen. Vi jobber med å få regelverket innlemmet i EØS-avtalen. Vi har gjennomført det nasjonalt og fått EUs aksept for at det i en overgangsperiode er tilstrekkelig for full deltakelse i det indre marked på dette området.

I tillegg kommer flere nye forslag. Europakommisjonen jobber videre med kapitalmarkedsunionen og tiltak som skal sikre stabiliteten i det europeiske markedet. Kommisjonen har også kommet med forslag om å revidere styringsstrukturen i de europeiske finansstilsynsmyndighetene. Norske myndigheter jobber for at den balanserte løsningen som er etablert for EØS/EFTA-statenes deltakelse i de europeiske tilsynsmyndighetene, skal bevares under revisjonen.

Det meste av vår energi eksport går til EU, og Norge dekker i dag om lag en fjerdedel av EUs gassbehov. På energisiden er vårt utgangspunkt på mange måter derfor annerledes enn for våre naboer. Likevel er det en stor fordel for oss å delta i det europeiske energisamarbeidet. Stortingets ja til å innlemme regelverket for den tredje energimarkedspakken i EØS-avtalen og ja til deltakelse i EUs energibyrå, ACER, gir oss muligheten til å delta i og påvirke dette energisamarbeidet. Denne påvirkningsmuligheten er viktig for Norge. Norge beholder som kjent full suverenitet over våre energiresurser.

EUs energipolitikk henger tett sammen med klimapolitikken. Energiforsyningen i EU er den største kilden til klimagassutslipp. EUs energipolitikk har som hovedmål å fremme en trygg, konkurransedyktig og bærekraftig energisektor. Dette gjenspeiles i regelverket på energiområdet som ble fremmet høsten 2016, den såkalte ren energi-pakken, eller «vinterpakken».

Europeiske land legger ned mye innsats og ressurser i å legge om sin energisektor. Målet er en fornybarandel på 20 pst. i 2020, som skal økes videre fram mot 2030. Dette krever at det bygges ut mye ny fornybar energi og kraft i Europa.

I Norge er hele 98 pst. av kraftproduksjonen allerede fornybar. Det betyr at selv om vi samarbeider tett med EU på energiområdet, har vi også særtrekk ved norsk energisektor som må ivaretas.

Statsministeren har tatt et initiativ overfor EU for å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet. Regjeringas mål er å fremme et arbeidsliv med trygghet og fleksibilitet for arbeidstakerne, seriøse arbeidsgivere og et vel fungerende og effektivt trepartssamarbeid. Regjeringa støtter målsettingene i EUs sosiale søyle om like muligheter og lik adgang til arbeidsmarkedet, gode og rettfærdige arbeidsvilkår og sosial sikring og inkludering.

Grensekryssende arbeidslivskriminalitet i form av svart arbeid og andre lovbrudd er ikke forenlig med et ordnet og vel fungerende arbeidsliv. Det er behov for både felles tiltak på europeisk nivå og konkrete samarbeidstiltak med enkelte land. EØS-midlene gir mulighet for å sette i gang et operativt samarbeid mellom Arbeidstilsynet i Norge og tilsynsmyndighetene i ulike EØS-land. EØS-midlene er en døråpner og et viktig europapolitisk virkemiddel. I kampen mot arbeidslivskriminalitet legges det opp til at midlene benyttes i Litauen, Estland, Polen, Bulgaria og Romania.

Norske myndigheter deltar i dag på en rekke europeiske samarbeidsarenaer innenfor arbeidsmobilitet som Europakommisjonen nå foreslår lagt inn under et nytt arbeidslivsbyrå, European Labour Authority. Det nye byrået skal bl.a. bidra til å styrke det europeiske samarbeidet mot arbeidslivskriminalitet. Norge har gitt uttrykk for at det nye byrået må respektere nasjonal kompetanse. Det er viktig å sikre fortsatt norsk deltakelse i de organer og fora under byrået der vi allerede deltar. Forslaget er nå til behandling i EUs organer, og regjeringa vil følge prosessen nøye.

Regjeringa jobber for aksept i EU for kjøpekraftjustering av velferdsytelser. Stortinget ga sin tilslutning til videre arbeid med kjøpekraftjustering i behandlingen av stortingsmeldinga om eksport av norske velferdsytelser. Europakommisjonens forslag fra 2016 om endringer av trygdeforordningen inneholder ikke endringer som åpner for indeksering eller kostnadsjustering i reglene om eksport av familieytelser. Regjeringa jobber nå sammen med likesinnede EU-land for å påvirke EUs organer med sikte på å oppnå endringer på dette feltet. Berørte statsråder tar opp spørsmålet om kjøpekraftjustering i samtaler og møter med relevante parter. Vi har også tett kontakt med EFTAs overvåkingsorgan, ESA, for å få avklart hvilke muligheter som foreligger, i tråd med stortingsmeldinga.

Regjeringa vil gjøre Norden mer synlig. Vi sikter mot økt nordisk samarbeid på den europapolitiske arenaen i Brussel og mot økt bruk av fellesnordiske innspill på politikkområder der vi har sammenfallende interesser.

Det kan være digitalisering og grønn teknologi, det kan være klima og miljø, eller det kan være energi og arbeidsmarked. Stortingsmeldinga om nordisk samarbeid skal behandles her i Stortinget neste uke, og den gir mange eksempler på fellesnordiske initiativ med betydning i europapolitisk sammenheng.

De gode bilaterale relasjonene til våre partnere i Europa er viktige når vi jobber for gjennomslag for våre interesser og visjoner. Regjeringa målretter samarbeidet med europeiske allierte og partnere. Vi kartlegger våre fellesinteresser fra sak til sak for å finne hvilke medlemsland vi bør samarbeide med for å få gjennomslag. På enkelte områder og for visse medlemsland bygger vi også mer systematiske, langsiktige relasjoner, som f.eks. til de nordiske landene, Frankrike, Tyskland og Nederland. Vi gjør det også til Storbritannia, og det fortsetter vi med også etter at de har gått ut av EU. Men dette gjelder også motsatt vei, som når den tyske regjeringa i sin nye plattform uttrykker et ønske om styrket samarbeid med Norge.

Europas og EUs skjebne er også Norges skjebne. Den 9. mai la vi fram en ny strategi for samarbeidet med EU. Der slår vi fast at et trygt, fritt, økonomisk sterkt og ansvarlig Europa er i Norges interesse. Vår egen trygghet, frihet og økonomi avhenger av våre nærmeste allierte, handelspartnere og verdifeller. Da må vi også bidra der vi kan.

Vår tilknytning til EU har gitt Norge stabilitet og forutsigbare rammevilkår de siste 60 årene. Denne strategien, som vi la fram 9. mai, er et taktskifte. Den er et kraftfullt forsvar av EØS-avtalen og de andre avtalene som knytter oss til EU. For norsk utenrikspolitikk begynner i Europa. Europa er vårt eget kontinent. Hvordan vil vi at vår del av verden skal se ut? Hvilken rolle skal vi selv spille? Hvilket ansvar har vi for utviklingen i Europa? Regjeringas strategi for samarbeidet med EU og det tilhørende arbeidsprogrammet svarer på nettopp dette.

Jeg ser fram til å ta diskusjonen videre i debatten på torsdag.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 4 [13:18:37]

Redegjørelse av barne- og likestillingsministeren om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:18:58]: I år er det 40 år siden likestillingsloven ble vedtatt av Stortinget. Det gir oss en god anledning til å gjøre opp sta-

tus. En 40-åring, som meg selv, er gammel nok til å ha gjort seg noen erfaringer og ung nok til å vite at det ligger mange muligheter foran seg. Vi kan sette fart der vi mener det går for sent, hvis vi skal nå de målene vi allerede har satt oss. Vi kan justere kursen hvis vi ser vi har gjort noen mindre vellykkede valg. Vi kan til og med sette oss nye mål.

Det er viktig med tilbakeblikk, sette pris på de fremskrittene som er gjort, og ikke minst takke alle de modige kvinnene som har gått foran.

1970-tallet var et tiår for å kjempe frem kvinners rettigheter. Kvinner og menn skulle ha like muligheter og rettigheter. Det handlet om selvbestemmelse, om et selvstendig og fritt liv. Det handlet om ordninger som gjorde at familiene kunne få barn, og at begge foreldrene kunne være ute i jobb samtidig. Det handlet om kvinners inntog på arbeidsmarkedet.

Forskning viser at kvinners sysselsettingsvekst fra 1972 og 40 år fremover har hatt stor betydning for Norges økonomiske vekst. Nærmere bestemt kunne vi ha gått glipp av 3 300 mrd. kr hvis kvinnene ikke hadde gjort sitt inntog på arbeidsmarkedet. Det viser hvor sentralt kvinnes inntog på arbeidsmarkedet har vært for velferdssamfunnet vårt.

Det har hatt stor betydning for likestillingen at kvinner og menn er blitt mer økonomisk likestilte. Når kvinner og menn bidrar på like fot, blir vi mer likeverdige. Det er helt avgjørende at begge kjønn bidrar gjennom arbeid til fellesskapet og et bærekraftig velferdssamfunn.

Deltakelse i arbeidslivet styrker også den sosiale bærekraften i samfunnet vårt. Siden likestillingsloven ble vedtatt har det norske samfunnet gjennomgått store endringer. I 1978 var halvparten av kvinnene i arbeid, i dag er to av tre kvinner i arbeid. 50 pst. av kvinnene arbeidet deltid, mens deltidsandelen i dag er den laveste noensinne, på 36 pst. Barnehageloven var ganske fersk, og 7 pst. av barna gikk i barnehage. I dag går 91 pst. av barna i barnehage. Foreldrepengeperioden var 18 uker. I dag kan foreldre velge å være hjemme med barnet sitt enten 49 uker eller 59 uker.

I 1978 var andelen kvinner i høyere utdanning 41 pst. I dag har andelen passert 59 pst. I Stortinget var det 37 kvinner, i dag er det 69. I regjeringen var det 24 pst. kvinner, i dag er andelen 45 pst. Dette viser at vi er, og har vært, gode på likestilling i Norge.

La meg nevne noen få eksempler fra de siste fem årene: Andelen deltidsansatte kvinner har gått ned siden regjeringen overtok i 2013 – fra 40 pst. til 36 pst. i dag. I statlig sektor er nå 56 pst. av lederne kvinner. Regjeringen har foreslått en lik del til mor og far i foreldrepengeordningen og en del som de kan fordele valgfritt mellom seg. Forskjellene mellom kvinners og menns gjennom-

snittslønn har minket fra 2015 til 2017. Kvinnene utgjør nå et flertall av de uteksaminerte kandidatene ved universiteter og høyskoler. Også når det gjelder doktorgrader, er kvinnene nå i flertall. En norsk kvinne leder FN-operasjonen i Midtøsten, som første kvinne. Flertallet av arbeidslivets hovedorganisasjoner ledes av kvinner. I utlandet vekker det ganske stor oppsikt når jeg snakker om arbeidet regjeringen gjør for økt likestilling, og når jeg forteller at vi i Norge har kvinnelig statsminister, kvinnelig utenriksminister, kvinnelig finansminister og kvinnelig stortingspresident.

Men vi er ikke i mål ennå. Vi har noen fastgrodde mønstre vi må jobbe mer for å løse opp i, og vi har noen nye utfordringer. Det handler om både strukturer, verdier og holdninger. Det vanskeligste er kanskje å endre kulturer og å påvirke holdninger.

Jeg vil nevne noen utfordringer: Det gjenstår et systematisk arbeid for like rettigheter og muligheter på alle diskrimineringsgrunnlag. Metoo-kampanjen har vist at vi ikke har klart å bygge en god nok kultur i bransjer, partier og organisasjoner mot seksuell trakassering. Vi må få bedre kjønnsbalanse i alle næringer, ikke minst der man allerede nå vet at behovet for arbeidskraft er stort, som i helse- og omsorgssektoren. Enda flere kvinner skal kunne få jobbe heltid, hvis de ønsker det. Vi trenger kvinnelige ledere og rollemodeller i næringslivet. Vi må få flere kvinner med minoritetsbakgrunn ut i jobb. Vi må arbeide mot tvang og negativ sosial kontroll. Unge med minoritetsbakgrunn skal kunne leve et fritt liv. Press knyttet til kropp og utseende er en stor likestillingsutfordring, som vi må ta på alvor.

I likestillingsmeldingen fremmet regjeringen flere tiltaks tiltak for økt likestilling mellom kjønnene. Gjennom prosjektet Jenter og teknologi ser vi en svak økning i antallet jenter i teknologifag. Vi har et godt treparts-samarbeid om likestilling og står sammen om tiltak mot seksuell trakassering. Vi har fremmet forslag om at deltidsansatte kan ha fortrinnsrett til del av stilling. Vi arbeider mot vold og overgrep gjennom flere innsatser – kvinnehelse og kjønnsperspektivet inngår i våre forskningssatsinger.

Som min kollega helseminister Bent Høie pleier å si:

Med mer kunnskap blir det mindre dumskap. Vi skal skape et samfunn der det å være normal ikke er å være som alle andre, men å være seg selv.

Alle skal ha like rettigheter og like muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering og alder.

For 46 år siden opphevet Stortinget straffeloven § 213 som kriminaliserte seksuelle handlinger mellom menn. I dag er Norge et av Europas beste land når det gjelder politikk og rettigheter for LHBTIQ-personer. Regjering-

gen vil sørge for at Norge går foran internasjonalt for å fremme bedre rettigheter for seksuelle minoriteter.

Vi har som mål at kompetanse om LHBTIQ-gruppene kommer inn i rammeplanen til alle relevante utdanningsløp. Norge vil i 2019 være vertskap for IDAHOT der LHBTIQ-personers rettigheter og kår settes på agendaen. Bufdir lanserer i år et sett med LHBTIQ-indikatorer om deres livssituasjon. Så vidt jeg vet, er dette det første av sitt slag i verden.

Vi er også i gang med en ny levekårsundersøkelse for LHBTIQ-personer. Jeg ser frem til å være vertskap for den store samlingen for å fremme LHBTIQ-interesser til neste år. Jeg er sikker på at Norge i forbindelse med den store samlingen vil kunne løfte behovet for å styrke menneskers rettigheter på disse feltene betraktelig.

Forsvaret arbeider også med tiltak som gjelder åpenhet, kunnskap, bevisstgjøring og holdninger for å beholde LHBTIQ-personer i Forsvaret.

Det må legges til rette for personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidsliv og dagligliv. Her har regjeringen høye ambisjoner, både gjennom inkluderingsdugnaden for å få flere i jobb og arbeidet med strategiplanen som skal beskrive politiske mål, rammer og prioriteringer. Vi ønsker et løft for likestilling for personer med funksjonsnedsettelse.

Den 1. januar 2018 trådte ny likestillings- og diskrimineringslov og en ny diskrimineringsombudslov i kraft. De nye lovene etablerer et sterkt og effektivt vern mot diskriminering. Før sommeren sender vi ut et forslag om styrket aktivitets- og redegjørelsesplikt.

Regjeringen vil bekjempe rasisme, religiøs diskriminering, antisemittisme, sosial kontroll og fordommer basert på kjønn, seksuell identitet og etnisitet. Vi trenger mer kunnskap i arbeidet mot hatefulle ytringer. I år vil vi få presentert flere forskningsarbeider.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gjennomførte kampanjen #ikkegreit om kjønnsbaserte hatefulle ytringer. Kampanjen fikk heldigvis stor oppmerksomhet i sosiale medier. Rapporten Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2017 har flere funn som gir grunn til bekymring. Stortinget har bedt regjeringen utarbeide og iverksette en ny nasjonal handlingsplan mot rasisme og etnisk og religiøs diskriminering. Jeg ser frem til å iverksette arbeidet med denne.

Barn, unge og voksne har rett til å ta sine egne livsvalg. Det er en menneskerett for alle. Regjeringen har derfor lansert en kampanje mot negativ sosial kontroll. Kampanjen skal hjelpe oss til å nå frem til de ungdommene som ønsker noen å prate med, men som ikke klarer å finne frem til den hjelpen de trenger. Regjeringen skal gjennomføre et integreringsløft. De som kommer til Norge, skal føle seg som en del av det norske samfun-

net. De skal raskt lære seg norsk og komme ut i enten utdanning eller jobb.

Arbeidet mot tvang og negativ sosial kontroll er fremhevet i regjeringsplattformen. Handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse skal følges opp og forsterkes.

Vi vil bidra til å endre holdninger og praksis i berørte miljøer. Dette krever både informasjon og dialog om hvilke grunnleggende rettigheter som gjelder.

Vi trenger bedre samarbeid mellom offentlige tjenester. Vi må f.eks. bruke hjemmebesøk i større grad ved mistanke om at barn holdes borte fra skolen. Vi må styrke rettsvernet for dem som utsettes for tvang og negativ sosial kontroll. De som ser seg nødt til å bryte med familie og nettverk, må få bedre beskyttelse og støtte.

Jeg ønsker å være en likestillingsminister for unge med minoritetsbakgrunn og har derfor klare prioriteringer for hvordan de i større grad skal kunne få leve et fritt liv. Vi må i mye større grad ta unge stemmer på alvor. Vi har mange viktige unge stemmer i Norge. Mange slites mellom foreldrenes kultur og forventninger og eget ønske om å leve et selvstendig, fritt liv. Jeg vil at deres erfaringer skal lyttes til. Regjeringens utvalg som nettopp er satt ned, #UnglDag, skal utrede likestillingsutfordringer blant barn og unge, og der har selvsagt unge med minoritetsbakgrunn en stor plass.

Vi må gi bedre støtte til foreldrene til disse barna og ungdommene. Å være en god forelder er krevende nok for alle. Mange foreldre med innvandrerbakgrunn opplever nok det i enda større grad som foreldre her i Norge, for ofte står de i et spenn mellom sin egen kultur og forventninger fra det norske samfunnet. For meg er det viktig at de får hjelp og støtte i arbeidet med at barna skal få en god fremtid i Norge. Et sentralt redskap er strategien for foreldrestøtte som regjeringen skal legge frem rett før sommeren. Der er nettopp foreldreveiledning et helt sentralt tema.

Kampen mot diskriminering er viktig. Vi vet at mennesker med minoritetsbakgrunn opplever diskriminering, bl.a. i arbeidslivet. Dette må vi gjøre det vi kan for å hindre. Diskriminering er ødeleggende for tilliten vi trenger for å oppnå gode fellesskap. Regjeringen vil derfor iverksette flere tiltak for å motarbeide diskriminering i arbeidslivet, i boligmarkedet og på utesteder.

En annen viktig likestillingsutfordring i dagens samfunn handler om kroppspress. Unge utsettes for et voldsomt kroppspress. Et usunt fokus på kropp og utseende i sosiale medier bidrar kolossalt til det presset. I en SIFO-undersøkelse oppgir 85 pst. av jentene at de opplever kroppspress. Hele 50 pst. av jentene mener at det å lese visse blogger i stor grad bidrar til dette. Kroppspress kan få en rekke alvorlige følger, som et negativt syn på egen kropp, psykiske problemer og spiseforstyrrelser. En stu-

die, som er nokså skremmende, viser at hele ni av ti jenter i 16-årsalderen ønsker å endre på kroppen sin. Dette er alvorlig.

Det er tegn til at psykiske utfordringer for jenter starter allerede i ung alder. Ungdata viser at langt flere jenter enn gutter blir stresset av skolearbeid, at jenter generelt er mindre fornøyd med helsen sin enn gutter, og at de i mye større grad bruker reseptfrie legemidler.

Fra og med ungdomstiden er forekomsten av angstlidelser og depresjon omkring dobbelt så høy hos kvinner som hos menn, og kvinner er oftere i kontakt med primærhelsetjenesten for slike plager.

Kroppspress har vært et stort problem over lang tid. Det kan tenkes at dagens utbredte bruk av blogger og andre sosiale medier har forsterket presset. Mange populære bloggere skriver om egne erfaringer med Botox, «fillers» og plastiske operasjoner – selv om de har unge følgere, helt ned i 10–12-årsalderen. Dette bidrar til å normalisere slike inngrep og til å øke et forferdelig stort press. Det har kommet dit hen at dette er noe vi må ta tak i fra politiske myndigheters side. Kroppspresset og utseendefokuset forsterker dagens trange kjønnsroller. Det er derfor jeg bruker tid på dette i redegjørelsen min. Dette er en stor likestillingsutfordring. Det er en stor likestillingsutfordring for de jentene og guttene som vokser opp i dag. Det er de ungdommene som lever livet sitt her og nå.

Men for at vi skal sette inn riktige tiltak, må vi også vite hva som virker. Regjeringen er opptatt av å få mer kunnskap om årsakene til at barn og unge opplever det kroppspresset og sliter med dårlig selvbilde. Sammen med Helsedirektoratet har vi derfor bestilt forskning om stress, press og psykisk helse. De siste resultatene fra undersøkelsen kommer i løpet av året. Jeg ser med stor forventning frem til det.

Utvalget som nettopp er satt ned, #UngIDag, skal bl.a. utrede og vurdere tiltak som kan bidra til mindre kroppspress og stereotype kjønnsroller. Jeg har stor forventning til hva det utvalget skal komme med av løsninger og forslag til tiltak.

Metoo-kampanjen har vært en vekker og viser at det er behov for både tiltak og holdningsendringer om seksuell trakassering. Noe av det første jeg gjorde som likestillingsminister, var å invitere viktige stemmer fra et bredt lag av aktuelle aktører til et møte om hvordan vi kan skape varig endring i kjølvannet av #metoo. Der fikk jeg og regjeringen mange nyttige innspill, f.eks. at det er viktig å starte tidligst mulig med forebygging, ha balansert kjønns sammensetning i ledergrupper og unngå asymmetriske maktforhold.

Allerede før sommeren vil jeg sende på høring et forslag om å innføre et lavterskeltilbud for håndhevelse av saker om seksuell trakassering. Vi vil også se på hvordan

vi skal styrke veilednings- og hjelpetilbudet gjennom likestillings- og diskrimineringsombudet, bedre seksualundervisningen i skolen og sikre at vi har god kunnskap om omfanget.

Vold i nære relasjoner er fortsatt en stor likestillingsutfordring. For 40 år siden snakket vi ikke så åpent om volden som skjer innenfor hjemmets fire vegger. Det var noe som hørte privatlivet til. Regjeringen fortsetter arbeidet mot vold i nære relasjoner, seksualisert vold mot kvinner og menneskehandel.

Satsingen i opptrappingsplanen mot vold og overgrep, som med en særlig innsats fra Kristelig Folkeparti har bidratt til at vi i inneværende år har en prioritering på til sammen om lag 800 mill. kr, gjør det mulig å øke politiets etterforskning og å forbedre behandlingstilbudet til voldsutsatte og voldsutøvere i regi av familievernet og stiftelsen Alternativ til Vold.

Det er ikke alle i Norge som kan leve et fritt og selvstendig liv. Det finnes kvinner og barn som lever på flukt og i skjul i årevis. Altfor mange kvinner utsettes for vold i hjemmet i flere år før de kontakter politiet eller får beskyttelse. At noen til og med mister livet før de kommer seg vekk, er helt uakseptabelt.

Så lenge kvinner og barn utsettes for vold i nære relasjoner, kan vi ikke kalle oss et likestilt samfunn. Derfor skal regjeringen sette ned et utvalg som skal gjennomgå partnerdrapssaker. Utvalget skal utrede forhold som kan ha betydning for å forebygge slike typer drap.

Det er viktig at volds ofre og deres pårørende blir ivaretatt gjennom straffesaker og får god hjelp til å komme seg videre. Derfor har vi også etablert støttesentre for kriminalitetsutsatte i alle landets tolv politidistrikt.

Vår viktigste oppgave er å forhindre at vold og overgrep finner sted. Utsatte barn og familier skal fanges opp tidlig, bl.a. gjennom gode foreldrestøttende tiltak i kommunene. En ny strategi for foreldrestøtte skal legges frem før sommeren, og vi har stor tro på at dette kan være et viktig verktøy for å nå frem til familiene og hjelpe dem tidlig.

Vi er godt i gang med en historisk satsing på familievernet. Familievernet er blitt styrket med 160 mill. kr siden 2014. Der må jeg også få lov til å skryte av Kristelig Folkeparti og deres iherdige innsats for det å gå inn og på et så tidlig stadium som mulig hjelpe familiene, snakke med foreldrene, snakke med barna, om hvordan de kan utøve bedre omsorg for sine nærmeste. Familievernet skal nå i større grad jobbe med voldsutøvere. De skal jobbe med voldsutsatte familier og barn. Vi har fått bygget opp et nasjonalt kompetansekantor innen familievernet med spesialkompetanse på vold. Det vil være et viktig bidrag for at færre kvinner og barn skal oppleve å bli utsatt for vold i hjemmet sitt – der de skal føle seg tryggest.

Regjeringen vil også legge frem en ny handlingsplan mot voldtekt i år. Den vil peke på helt sentrale utfordringer etterfulgt av tiltak for bedre forebygging, god etterforskningskvalitet og trygg faglig oppfølging av fornærmede i slike alvorlige saker.

Regjeringen arbeider for å motvirke forskjeller mellom kvinners og menns helse og forskjeller i helsetilbudet. Vi ønsker at flere menn skal jobbe i helse- og omsorgssektoren.

Sykefraværet er høyt i Norge, og en stor andel av fraværet skyldes muskel- og skjelettlidelser og psykiske lidelser. Det er vesentlig å ta tak i disse utfordringene for å kunne stå lenger i jobb. Blant kvinner som er uføre, er muskel- og skjelettsykdommer årsaken som forekommer oftest. Regjeringen ønsker å utvikle og innføre pakkeforløp også for muskel- og skjelettlidelser, utmattelse og smertebehandling, nettopp for å sikre at alle pasienter i det norske helsevesenet får et likeverdig tilbud av høy kvalitet.

Utdanning og arbeid er selve grunnlaget for å kunne leve et fritt og selvstendig liv. Det handler om å være økonomisk uavhengig, det handler om å være godt integrert i samfunnet og leve et likestilt liv. Det er også en nøkkel for å unngå at barn vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt.

Regjeringen vil innen utgangen av 2018 legge frem vår integreringsstrategi. Formålet med den er økt deltakelse i arbeids- og samfunnsliv blant innvandrere gjennom en helhetlig og samordnet innsats. Min hovedbekymring er at fire av ti innvandrerkvinner ikke er i jobb.

Sysselsettingsutvalget skal foreslå tiltak som kan bidra til at flere, både innvandrere og majoritetsbefolkning, kommer i jobb. Men det at så få innvandrerkvinner er i jobb, har også stor betydning for de barna som vokser opp og opplever barnefattigdom.

Derfor er introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap vårt viktigste redskap for å få nyankomne flyktninger og innvandrere raskt i arbeid eller utdanning. Vi har allerede lagt bedre til rette for at folk skal kunne ta grunnskoleopplæring eller videregående opplæring i introduksjonsprogrammet.

Vi er nå i gang med å reformere introduksjonsprogrammet med tydelige forventninger til gode resultater og mer arbeidsrettede tiltak. Regjeringen foreslår også en rekke andre tiltak for å bidra til bedre integrering og økt arbeidsdeltakelse blant innvandrerkvinner, ikke minst det å styrke Jobbsjansen.

Jeg er opptatt av å få vite mer om årsakene til manglende arbeidsdeltakelse. Derfor tok statsministeren, kunnskapsministeren og jeg i en rundebordskonferanse 8. mars med kvinner og menn med minoritetsbakgrunn opp akkurat denne problemstillingen. Jeg planlegger å invitere til en rundebordskonferanse med menn i mino-

ritetsmiljø for å diskutere med menn hvorfor mange av innvandrerkvinnene ikke er i arbeid. Hva skyldes det? Jeg ønsker å diskutere likestilling med innvandrer mennene.

Aldri før hadde så mange mennesker vært under utdanning som i 1970, da 20 pst. av befolkningen var nettopp det. Utdanning ble en nøkkel til å bryte med de kjønnsrollene mange hadde vokst opp med og en drivkraft for endringer i livsmønster og forventninger til fremtiden. Samtidig har utdanningsvalg bidratt til det kjønnsdelte arbeidslivet i Norge, for gutter og jenter i Norge tar i stor grad kjønnsstradisjonelle utdannings- og yrkesvalg. Det er åpenbart noe som er vanskelig å klare å bryte opp og endre. Særlig i fag- og yrkesopplæringen i videregående skole er dette tydelig. Her er flere utdanningsprogram dominert av ett kjønn.

I skolen er det klare kjønnsforskjeller i prestasjoner mellom gutter og jenter. Gutter er overrepresentert på flere statistikker, f.eks. spesialundervisning, frafall og prestasjoner på de laveste ferdighetsnivåene. Forskjellene viser seg gjennom hele utdanningsløpet og kan potensielt gi betydelige konsekvenser for hvordan livet til de unge blir som voksne, og også deres muligheter til å komme inn på studier med høye inntakskrav.

Jeg vil meddele at i Nordisk ministerrådsmøte sist uke fikk Norge et gledelig gjennomslag, nemlig at gutters og menns rolle i likestillingen skal være et hovedtema i samarbeidsprogrammet for kommende periode. Jeg er glad for at Norge går foran og får med seg de nordiske landene for å se på hva det skyldes at guttene faller ut av skolen, at menns utfordringer i dag kanskje ikke blir tatt med et like stort ansvar og sett på som en likestillingskamp. Jeg ser frem til at dette som hovedtema skal gi oss muligheter til å sette menns og gutters likestillingsutfordringer på dagsordenen, for vi har behov for et bedre kunnskapsgrunnlag om hvorfor kjønnsforskjeller oppstår, ikke minst når det gjelder skoleprestasjoner, og hva kan vi gjøre for å motvirke dem. Derfor har regjeringen satt ned et ekspertutvalg, Stoltenberg-utvalget, som har fått i oppdrag å hjelpe oss å identifisere årsaker og effektive tiltak.

Fremskrivninger viser at fremtidens arbeidsliv særlig vil ha behov for kompetanse og arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren og i teknologisektoren. Fiskeri- og havbruksnæringen er en viktig næring. Det er et paradoks at alle disse sektorene er kjønnsdelte. Det er lite bærekraftig, og på sikt går vi glipp av viktig arbeidskraft. Fremtidens arbeidsmarked må velge mellom de beste talentene, og det er all grunn til å tro at disse er jevnt fordelt mellom dagens jenter og gutter.

Problemet med at noen sektorer er dominert av menn og andre av kvinner, er at det begrenser den enkelte valgmuligheter og påvirker rekrutteringen til yr-

ker, næringer og sektorer. Fastlåste mønstre i arbeidsmarkedet fører til liten fleksibilitet og resulterer i dårlig utnyttelse av humankapitalen. Et mindre kjønnsdelt arbeidsliv krever at flere velger utdanninger som bryter med dagens kjønnsrollemønstre.

#UnglDag-utvalget skal bl.a. ta for seg utfordringer knyttet til kjønnsradisjonelle utdannings- og yrkesvalg. Målet er at utvalget skal foreslå gode tiltak for å få unge til å bryte med tradisjonelle kjønnsrollemønstre ved valg av utdanning og yrke. Utredningen kan gi oss et godt kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å utvikle en strategi for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked.

Vi må se på mange ulike virkemidler. Menn i helse og Jenter og teknologi har vist seg å være to suksesshistorier. Derfor sier regjeringen i Jeløya-plattformen at vi vil gjøre disse prosjektene landsdekkende.

Menn i helse er et nasjonalt prosjekt som har til formål å bidra til økt rekruttering av menn til omsorgssektoren. I 2017 var det spredt til om lag 65 kommuner, og 410 menn hadde fått tilbud om stilling som helse-rekrutt. Jenter og teknologi har som mål å øke andelen kvinner som velger teknologiutdanninger i hele utdanningsløpet. Siden 2016 har antallet og andelen jenter på teknologifag økt på videregående skole, på fagskole, universitet og høyskole. Det er gledelig å se at tiltakene virker, og det er gledelig å se at vårt målrettede arbeid gir resultater.

Ja, se hva vi har fått til i Forsvaret! Det er ikke mange år siden det var uaktuelt at kvinner og menn skulle delta på lik linje, men i Forsvaret nå er omtrent hver fjerde vernepliktige en kvinne. Det gir økte muligheter for jenter og bidrar uten tvil til et bedre forsvar av landet vårt. Det viser at det er mulig å endre seige strukturer.

Flere må jobbe heltid, fordi det er det som bidrar til bærekraften i samfunnet vårt. 36 pst. av sysselsatte kvinner jobber deltid. Vi har stilt krav til de regionale helseforetakene om at arbeidet med utvikling av en heltidskultur videreføres, og at flest mulig medarbeidere tilsettes i hele, faste stillinger. Det har vært viktig. Rapporteringen fra de regionale helseforetakene viser en reduksjon i bruken av deltid for fast ansatte i helseforetakene.

I og med at flere kvinner enn menn jobber deltid, er det kvinnene som tar kostnaden ved å frigjøre tid til hjemmearbeid og omsorgsarbeid. Vi foreslår derfor å utvide mødre- og fedrekvoten fra 10 til 15 uker. Ved 100 pst. uttak vil mor og far få 15 uker hver, og 16 uker vil gå til fri fordeling mellom mor og far. Fedrene vil få en større andel enn de har hatt noen gang. Det er bra for familien, det er bra for barna, og ikke minst er det bra for likestillingen. Jeg er opptatt av at når foreldrene skal fordele den siste tredelen, skal det ikke være noen selvfølge at det skal være mors del, eller at den skal hete mors del.

Det blir spennende å se hvor mange menn som tar ut deler av den kvoten.

Forslaget er et stort skritt på vei mot reell likebehandling av mødre og fedre i foreldrepengeordningen. Jeg håper også at dette kan være et virkemiddel for at flere kvinner som jobber deltid, kan jobbe mer.

Selv i 2018 er det menn som dominerer i maktposisjonene på de fleste samfunnsområder – ja, med unntak av statlig forvaltning. Det betyr at det nesten bare er menn i økonomisk beslutningstakende posisjoner. Særlig skjev kjønnsfordeling ser vi i toppstillingene i næringslivet. Regjeringen har som mål at ledergruppene i statlige selskaper, direktorater og statsetater skal bestå av minst 40 pst. av begge kjønn.

Statlig sektor kan vise til at 56 pst. av lederne er kvinner. Også når man bryter ned til stillinger i departementene og direktoratene, er tallene gode. For eksempel er andelen kvinnelige ekspedisjonssjefer 52 pst., og på direktoratsnivå er andelen kvinner som er toppleder, 43 pst. Dette viser at staten gjennom systematisk likestillingsarbeid har fått til en god kjønnsfordeling i topplederstillinger. Det viser at det er mulig. Det viser at med vilje kan man få det til. Her har mange i næringslivet noe å lære.

De siste årene har det vært en økning i kvinnelige styreledere i selskaper med statlig eierandel, og ved utgangen av september 2017 var andelen 46 pst. Vi trenger imidlertid flere kvinnelige ledere og rollemodeller i næringslivet, for det er i toppposisjonene at de økonomiske beslutningene tas, og der skal kvinnene være med.

CORE Topplederbarometer kartlegger kjønnsbalansen i styrer og toppledergrupper i de største selskapene i norsk næringsliv, målt etter omsetning. Det er sørgelige tall. I dag er kun to av ti toppledere kvinner i de 200 største selskapene. Øverste leder er nesten alltid en mann.

Jeg ser frem til å lansere det nye topplederbarometeret fra CORE før sommeren. Med bakgrunn i barometeret ønsker jeg en gjennomgang av de sektorene hvor vi ser at utfordringene fremdeles er store. Sammen med næringsministeren har jeg invitert toppledere i næringslivet til en rundebordskonferanse for å diskutere tiltak for å bedre kjønnsbalansen i toppledelsen. Jeg ønsker å gå i dialog med lederne i næringslivet for å høre hvordan de systematisk jobber med likestillingsstrategier. Hvilke tiltak har de iverksatt? Hvilke tiltak har de tenkt å iverksette for å endre kjønnsbalansen i toppen av norsk næringsliv?

Diskusjonen om årsaker har gått høyt i det siste. Heldigvis var det en næringsminister fra Høyre som fikk gjennomslag for det som har gjort at mange kvinner har inntatt styrerommet. Men det er ikke nok. Jeg vil at vi skal få flere kvinner i toppen av norsk næringsliv fordi det er bra for landet vårt. Derfor må vi se på den nyere

forskningen som er gjort. Vi må se nærmere på hvordan rekrutteringen skjer til disse topplederstillingene. Hvilke uformelle nettverk er det som bidrar til å påvirke dem? Jeg vil også ta tak i og møte rekrutteringssektoren. De som headhunter og rekrutterer til disse stillingene, hvor rekrutterer de fra? Hvem er det man snakker med? Hvilke kriterier er det man setter for topplederne i de store private selskapene?

Et godt eksempel på noe som virker, er Ada-prosjektet ved NTNU. Ada-prosjektet jobber målrettet for å rekruttere jenter til IKT-studier og driver et karrierenettverk som består av 26 IKT-bedrifter, der mange jenter ender opp med sommerjobb og første jobb etter endt studium. Dette er et godt initiativ som virker, og som jeg vil spre videre til arbeidslivet.

Fiskeri- og havbruksnæringen er et annet eksempel. Det er en bransje som representerer betydelige verdier, den nest største etter olje- og gassektoren. Næringen er et eksempel på det kjønnsdelte arbeidsmarkedet ved at en liten andel av de ansatte er kvinner. Eierskap og lederskap i fiskeri- og havbrukssektoren er dominert av menn. Kvinner må også få ta del i verdiskapingen i denne sektoren. Det er imidlertid enkelte positive utviklingstrekk, og søknadstallene til akvakulturstudiene viser stor interesse blant kvinner.

Sammen med fiskeriministeren har jeg tatt initiativ for å få en kunnskapsoversikt over kjønns sammensetningen i næringen. Jeg ser frem til å reise ut til næringen og snakke med representantene for fiskeri- og havbruksnæringen for å diskutere hva man skal gjøre for å bedre kjønnsandelen i bransjen.

Likestillingspolitikk kjenner ingen landegrenser. Norge har siden 1970-tallet vært eksportør av likestilling. Vi gjør oss gjeldende på den internasjonale likestillingsarenaen og arbeider for FNs bærekraftsmål.

Kvinneres rettigheter og likestilling er en prioritert del av norsk utenrikspolitikk. Handlingsplanen Frihet, makt og muligheter legger rammen for utenriktjenestens arbeid for kvinners rettigheter og likestilling.

For å forsterke innsatsen for kvinners rettigheter i utenriks- og utviklingspolitikken har regjeringen etablert programmet LIKE – likestilling for utvikling. Formålet er å dele norske erfaringer på likestilling. Programmet skal dreie seg om faglig samarbeid om likestilling mellom Norge og myndigheter i land som etterspør kapasitets- og institusjonsutvikling.

De siste fire årene har regjeringen doblet støtten til utdanning i utviklingssamarbeidet. Jenters utdanning er en hovedprioritet i denne satsingen. Jenter og kvinners rett til å bestemme over sin egen kropp og sitt eget liv er avgjørende for å oppnå likestilling. Initiativet SheDecides har dette som mål. Jeg er stolt over å ha blitt Norges champion for SheDecides. Regjeringen øker inn-

satsen for tilgang til prevensjon og seksuell og reproduktiv helse, inkludert trygg abort, fra et allerede høyt nivå, med 700 mill. kr over fire år.

Handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet gir føringer for hvordan Norge skal sikre kvinners og jenters sikkerhet og rettigheter i krig og konflikt, og styrke kvinners innflytelse i konflikthåndtering og fredsprosesser. Vi jobber med en ny handlingsplan som skal gjelde fra 2019. Her vil vi styrke og konsentrere innsatsen ytterligere.

Årets hovedtema på FNs kvinnekommisjon var likestilling for kvinner og jenter på landsbygda. Både Norges utenriksminister og jeg prioriterte å delta på kvinnekommisjonen. Det var gledelig å se hvor godt det ble tatt imot at Norge for en gangs skyld også stilte med sin utenriksminister. Fra Norges side ble kvinners rett til arv og land, utdanning og arbeid trukket frem som viktig.

Vi skulle gjerne sett et enda mer ambisiøst sluttdokument, men jeg er glad for å kunne si at press for å svekke forpliktelser ikke vant frem på kvinnekommisjonen. Spesielt vil jeg trekke frem at Norge jobbet tverregionalt og fikk inn en god paragraf om kvinnelige menneskerettighetsforkjempere.

Likestillingslovens 40-årsjubileum skal markeres med en feiring fredag 8. juni, dagen før vedtaket ble gjort i denne sal i 1978. Stortingspresidenten, finansministeren, kulturministeren, representanter fra familie- og kulturkomiteen og veteraner fra feltet vil være med og feire dagen. Vi skal feire at mye har skjedd på likestillingsfeltet i løpet av disse 40 årene. Samtidig står jeg her som 40 år gammel likestillingsminister og vet at vi har mange likestillingsutfordringer å ta tak i. Kursen er staket ut. Selv om det ikke er snakk om en midtlivskrise, skal vi ikke bruke 40 år til på å ikke greie å bekjempe svært inngroddede mønstre når det gjelder utdanning og arbeid. Vi må kjempe for dem som ikke får leve et fritt og selvstendig liv, og vi må vise at likestilling lønner seg. Likestilling er en forutsetning for å opprettholde det høye velferdsnivået vi har i Norge i dag, og for å utvikle det gode samfunnet vårt videre.

Det er derfor vi skal fortsette å jobbe for at alle skal ha like rettigheter og like muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion og livssyn, seksuell orientering og alder. Det er derfor vi skal jobbe med strukturer og holdninger. Derfor kommer også likestillingskampen til å fortsette å gi resultater.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at barne- og likestillingsministerens redegjørelse, om status i arbeidet med å fremme likestilling og mangfold i alle sektorer, legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [14:07:24]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i ekteskapsloven (absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge) (Innst. 267 L (2017–2018), jf. Prop. 49 L (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til tre minutter til hver partigruppe og tre minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Silje Hjemdal (FrP) [14:08:11] (ordfører for saken): I dag vil jeg, som saksordfører, først og fremst takke komiteen for et veldig godt samarbeid i en sak som har engasjert mange, ikke bare i komiteen, men også der ute. Spesielt kan man kanskje trekke fram Wedding Busters, som også er en del av den internasjonale bevegelsen for å forby ekteskap blant barn.

Jeg – og jeg tror mange med meg – mener at dette kanskje er en av vår tids viktigste kvinnekamper, i hvert fall likestillingskamper. Det å innføre en absolutt aldersgrense på 18 år for å inngå ekteskap i Norge, er veldig viktig, men det at komiteen i dag også er samlet om at man ønsker at regjeringen skal komme tilbake, etter at de har utredet en lovbestemt nedre aldersgrense for å anerkjenne ekteskap inngått i utlandet, herunder en 18-årsgrense, er også veldig, veldig viktig.

Flere av oss som sitter i komiteen, er også Barnas Storingsrepresentant, og da blir det sånn at denne saken, som så til de grader angår barn og unge, er veldig viktig for oss. Jeg synes også det er veldig viktig å understreke at vi har et internasjonalt ansvar for å sende et signal om at ekteskap blant barn ikke er greit. Et overgrep mot barn er vel så galt i andre land som når det skjer med etnisk norske barn her innenfor våre landegrensener.

I dag synes jeg Stortinget går inn i historien. Vi går foran, og jeg håper at mange av landene rundt om i Europa og resten av verden kommer til å følge vårt eksempel. Dette er en viktig dag for barna, kanskje aller viktigst for dem, men det er også et veldig viktig signal for framtiden – om hva slags samfunn vi ønsker, og om hvilke rettigheter barn og unge skal ha.

Kari Henriksen (A) [14:11:02]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse, og som det ble nevnt, er det enstemmighet i denne saken.

Jeg vil trekke fram det saksordføreren var inne på, og som også ministeren var inne på i redegjørelsen over status for likestillingsarbeidet, det signalet dette sender til resten av verden – og også til miljøer i Norge.

Jeg var også på kvinnekonferansen i høst, og veldig mange av organisasjonene som jobber med likestillingsspørsmål, ser til Norge. De har i hvert fall gjort det i lang, lang tid. Men det er også viktig å anerkjenne det arbeidet som blir gjort i andre land for å få bukt med at barn har lov til å gifte seg – f.eks. i Malawi, der dette ble forbudt i 2017. Det er sterke sivile krefter i alle land for å forby dette. Når Norge nå fatter sitt vedtak, er det et skritt i riktig retning.

Arbeiderpartiet var som kjent klar for å fatte vedtak tidligere. Vi hadde et forslag klart i oktober 2017, men i november varslet regjeringa at den skulle komme med et lovforslag, og det ble sendt ut på høring i desember 2018. Da vi diskuterte vårt forslag i mars i år, var det for tidlig for regjeringa, så det er bra at vi nå kan vedta det i mai.

Marianne Haukland (H) [14:12:54]: Det er sikkert mange i denne salen som fulgte med på helgens kongelige bryllupsbegivenhet i Windsor, i St. George's Chapel. Prins Harry og Meghan Markle er et godt eksempel på myndige personer som gifter seg. Men er det én ting vi alle vet, er det at ekteskap ikke nødvendigvis skjer slik som på tv, og ikke nødvendigvis slik som hos Disney.

Det er noen regler som vi mener skal gjelde for alle ekteskap. En hovedregel er at man skal være i myndig alder, altså over 18 år. I Norge burde vi ikke akseptere at mindreårige gifter seg, og det skal være uten unntak eller dispensasjon. Selv om det i dag er svært få under 18 år som har fått dispensasjon til å gifte seg, vil en absolutt aldersgrense gi et tydelig signal både i Norge og utenlands om at vi ikke aksepterer at ekteskap skjer mellom mindreårige personer.

Det at vi endrer loven i dag, gir en god signaleffekt. Vi endrer loven, og vi har også en kultur for at forslag til lovendringer skal sendes bredt ut på høring, noe denne proposisjonen har vært. Ingen av høringspartene hadde noen innsigelser mot at dispensasjonsadgangen i ekteskapsloven § 1 a oppheves.

Det stilles spørsmål ved om en oppheving av dispensasjonsmuligheten vil skape et incentiv til å gifte seg i utlandet. Dette er også drøftet i proposisjonen, der man viser til ekteskapsloven § 18 a andre ledd, som sier at et ekteskap som er inngått i utlandet, ikke godkjennes dersom minst en av partene var norsk statsborger eller fast bosatt i Norge på vielsestidspunktet og en av partene var under 18 år. Et slikt ekteskap kan bare anerkjennes i Norge etter søknad, som Norge er restriktiv med å godkjenne. Komiteen mener at norske myndigheter skal

fortsette den restriktive praksisen, slik at man forhindrer og vanskeliggjør at ekteskap der minst en er under 18 år, også skjer i utlandet.

Dersom det mot formodning skulle skje brudd på denne regelen, har den nye loven åpnet for at det gis hver av ektefellene en rett til å kreve at ekteskapet skal kunne oppløses uten at det har vært en separasjon eller et samlivsbrudd i forkant. Denne løsningen ligner veldig mye på den man har i Sverige. Man gir også Fylkesmannen rett til å kunne reise sak for å få ekteskapet oppløst dersom ektefellene selv ikke reiser en slik sak.

Jeg synes det har vært en god behandling i komiteen, og jeg synes at det har kommet mange gode forslag til hvordan man skal opprettholde lovforslaget.

Olav Urbø (Sp) [14:16:13]: Lovforslaget som no ligg føre, er om ei absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Noreg, utan moglegheit for unntak. Formålet med lovforslaget er å oppheve moglegheit for dispensasjon og dermed hindre at mindreårige inngår ekteskap i Noreg. Sjølv om talet på tilfelle er lågt i Noreg, er det likevel for mange. Lovendringa er difor eit sær viktig signal.

Senterpartiet vil kjempe mot barne- og tvangsekteskap og arbeide for at kvinner får eit betre rettsvern ved tvangsekteskap. Lovendringa vil vere eit godt verkemiddel i så måte, også i høve til å førebyggje og oppheve tvangsekteskap.

Ei absolutt grense for ekteskap på 18 år samsvarer òg med myndighetsalderen. Ekteskap er ei avgjersle med personlege og rettslege verknader.

Endringa i lova er òg eit viktig signal utanlands om at norske myndigheter ikkje aksepterer ekteskap inngått av mindreårige i Noreg.

Senterpartiet stør òg forslaget om å greie ut ei nedre aldersgrense for å godta ekteskap inngått i utlandet, herunder ei 18-årsgrense.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:17:35]: Stortinget behandlet et representantforslag med samme innhold for kort tid siden. Derfor skal jeg ikke si så mye nå.

Barne- og tvangsekteskap er veldig alvorlig for dem som rammes, det er også alvorlig for hele samfunnet. Dette er en form for vold mot barn, og det er ofte en del av et større bilde med negativ sosial kontroll, press, æresrelatert vold og andre lignende problemer. Derfor er det å forby barneekteskap et viktig tiltak for å bekjempe undertrykkende strukturer som rammer norske barn og ungdommer hardt. Det handler om frigjøring, det vil sende et viktig signal, og det betyr mye for dem det gjelder.

Derfor støttet SV tidligere i vår representantforslaget om å forby barneekteskap. Jeg er veldig glad for at den varslede proposisjonen nå er på plass. Hvorfor vi måtte ta denne omveien – ikke bare støtte representantforsla-

get tidligere i vår – når det var så stor enighet om saken, kan man undre seg over. Forslaget var godt og grundig, og som lovgivende forsamling kunne vi gått foran. Det er synd at vi ikke kunne gå foran på det tidspunktet, men nå er i hvert fall proposisjonen på plass. Det er jeg veldig glad for, og SV kommer til å støtte den.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:19:09]: Jeg vil slutte meg til det foregående talere har vært inne på. Det er en gledens dag når Norge nå tar et slikt stort internasjonalt ansvar og går foran når det gjelder barns menneskerettigheter og barns rett til å bestemme over eget liv. Det er et viktig regelverk som nå kommer på plass, og som vil ivareta barns rettigheter på en veldig god måte.

Jeg har lyst til å gratulere Plan International Norge med et veldig godt arbeid, der ungdommer har vært med og fremmet og belyst denne saken. Og til Jayjay, Agnes og Kamilla som er her i dag: Dette er også et eksempel på hvor fin vår demokratiske modell i Norge er, nemlig at man kan engasjere seg, man kan kontakte folkevalgte, og man kan forklare hvorfor det er nødvendig å gjøre lovendringer, eller hvorfor politikere skal endre standpunkt eller ta nye initiativer. Så er det bra at vi har politikere som lytter, og som også har evne til å endre standpunkt.

Vi er allerede i gang med å utrede spørsmålet om en lovbestemt nedre aldersgrense for å anerkjenne ekteskap inngått i utlandet, og i den forbindelse skal vi utrede en 18-årsaldersgrense for å anerkjenne de aktuelle ekteskapene. Det som er viktig for meg i dag, er ikke minst hva dette betyr for barn som vokser opp i Norge, alle de barn der ute som utsettes for tvangsekteskap og blir frarøvet barndommen sin, frarøvet livet sitt, som utsettes for tvang gjennom et helt liv fra de er små barn.

Jeg håper at Stortinget får oppmerksomhet om det vedtaket som blir fattet i dag, at det blir lagt merke til internasjonalt, og at vi fortsetter å vise vei og går foran når det gjelder barns rettigheter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:21:40]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Hans Fredrik Grøvan om språkopplæring for kontantstøttedokumenter og fjerning av botidskravet på 5 år knyttet til kontantstøtten (Innst. 259 S (2017–2018), jf. Dokument 8:166 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til

5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [14:22:42] (komiteens leder og ordfører for saken): Vi diskuterer i dag representantforslaget fra Kristelig Folkepartis representant Geir Jørgen Bekkevold om språkopplæring for kontantstøttedokumenter og fjerning av botidskravet på fem år som er knyttet til kontantstøtten. Jeg vil takke komiteen for arbeidet. Det er noe uenighet i komiteen, og jeg skal komme tilbake til det.

Innføringen av botidskravet på fem år for å få kontantstøtte er en innstramming som gjelder generelt, ut fra en vurdering om at nyankomne innvandrere bør stimuleres til arbeid og utdanning. Ett moment ved innføringen av botidskravet er at barn av nyankomne innvandrere bør gå i barnehage for å bli godt integrert i det norske samfunnet.

Botidskravet som er knyttet til kontantstøtten, har vært behandlet i Stortinget ved flere anledninger, senest ved behandlingen av et representantforslag fra Kristelig Folkeparti høsten 2017. Kristelig Folkeparti argumenterer for hvorfor botidskravet må fjernes. De sier ganske klart at velferdsgoder som styrker familienes valgfrihet, bør opprettholdes, og samfunnet må igangsette målrettede tiltak som er knyttet til kvinnes kompetanse og kulturelle barrierer. De er opptatt av å gjøre noe med den svake tilknytningen innvandrerkvinner har til arbeidslivet.

Det er stor enighet om at svake språkferdigheter og lavt utdanningsnivå er blant de største utfordringene som hindrer innvandrerkvinner i å komme inn i arbeidslivet. Men kjønnsrollemønster og familieforståelse er også en del av den kulturen som gjør at mange innvandrerkvinner tar hovedansvaret for barneomsorgen. Et svakt likestillingsperspektiv vil likeledes bidra til å holde kvinner borte fra arbeidslivet.

Regjeringspartiene, med støtte fra andre partier, mener at fjerning av botidskravet vil styrke forventningen hos nyankomne innvandrerkvinner og de miljøene som de er en del av, om å være hjemme og passe barn. Vi vet at sosial kontroll er et middel for å oppnå at kvinner retter seg etter de normene som kulturen de tilhører, har, og sanksjonene ved å motstå press kan være ganske store og i verste fall føre til brudd med familien. Det er bekymringsfullt at kun fire av ti innvandrerkvinner er i jobb. Det er derfor viktig med tiltak som minsker det so-

siale presset, og som fører til en forventning fra storsamfunnet om at kvinner – som menn – er i jobb.

I Jeløya-plattformen har regjeringen satt seg som mål å arbeide for å fornye og forbedre norskopplæringen, slik at vi skal få et godt grunnlag for læring og deltakelse i arbeidslivet. Det innebærer bl.a. styrking av norskopplæringen. Vi har forventninger til det nedsatte sysselsetningsutvalget, som skal foreslå tiltak som kan bidra til at flere av både innvandrerne og minoritetsbefolkningen for øvrig kommer seg i jobb.

Regjeringen vil også innen utgangen av 2018 legge fram en integreringsstrategi. Målet er at innvandrere og deres barn, herunder også flyktninger, arbeidsinnvandrere og familiegjenforente, skal komme i arbeid og ikke minst være en del av samfunnet. Strategien skal gi en retning for integreringsarbeidet. Det starter med barna.

En god integreringsprosess i et velfungerende samfunn forutsetter en felles forståelse av norsk samfunn og kultur. Dette krever en særlig innsats fra den enkelte. Det å lære seg et nytt språk er ingen kvikkfix. Deltakelse i arbeidslivet eller å starte på en utdanning er nødvendig for å bli godt integrert. For mange innvandrerkvinner lever i dag isolert uten språkkunnskaper og uten å delta i samfunnet.

Vi ønsker kontantstøtten velkommen, men mener at kontantstøtte til innvandrerkvinner lett kan føre til utenforskap, særlig for dem som er nyankomne, og derfor støtter vi ikke Kristelig Folkepartis forslag.

Trond Giske (A) [14:28:08]: Når det gjelder denne saken og innstillingen, kan jeg bare slutte meg til saksordførers innlegg – det redegjorde godt for flertallets syn. Men det som er interessant, er at saksordførers innlegg er et godt innlegg ikke bare mot dette forslaget, men mot kontantstøttens hovedprinsipper generelt. Alle de argumentene som brukes her mot å oppheve fem års botidskrav, kan jo brukes om hvordan ordningen slår ut generelt. Vi har beveget oss en veldig lang vei fra da kontantstøtten først ble lansert og skulle være en prinsipiell ordning for alle barn som valgte ikke å bruke barnehage, til nå å bli en forholdsvis begrenset ordning for de aller yngste barna. Jeg tror vi er på vei mot et sted hvor det går an å få en bred enighet om dette, hvor det kan ses som en del av en slags utvidet fødselspermisjon, hvor man finner gode og fornuftige løsninger. Men da må vi ta på alvor de utfordringene som ordningen fører til, særlig for deltakelse i arbeidslivet for kvinner og for språktilknytning både for barna og for mødrene. Det er jo dette vi driver med hele tiden – vi har en ordning som i sin grunnatur skaper noen problemer, og så prøver vi hele tiden å løse disse problemene, men istedenfor å avskaffe ordningen og lage en ordning som ikke

skaper disse problemene, leter vi etter tiltak for å «løse symptomene».

Språkopplæring – veldig bra: Arbeiderpartiet har jo vært kritisk til de kuttene som har vært i språkopplæring for innvandrere gjennom de siste årene. Dette er det viktigste tiltaket for å sørge for tilknytning til samfunnet, når det gjelder både arbeidsliv og samfunnsliv generelt. Vi ser også nå at barnehagesektoren er en opplæringsarena. Det er ikke uten grunn at barnehagesektoren og skolesektoren nå ses mer og mer i sammenheng, at man ønsker å styrke pedagogikken, og at man ser at tidlig innsats er helt avgjørende. Det er en renters-rente-avkastning, sier forskerne, på tidlig innsats for barn, og den begynner lenge før skolestart. Det er disse første årenes opplæring i både språk, sosial trening og alle disse tingene, som gjør at barn lykkes. Derfor håper jeg at det flertallet vi ser nå, også tar inn over seg at det er selve grunnideen bak kontantstøtten – at en skal få betalt for ikke å bruke en velferdstjeneste – det egentlig må stilles spørsmål ved. Men når det gjelder denne innstillingen, er vi stort sett enig i det saksordføreren framførte.

Olav Urbø (Sp) [14:31:16]: Kontantstøtteordninga er ein gjengangar på Stortinget. Våren 2017 fekk ein fleirtal for å innføre butidskrav, og Dokument 8-forslaget frå Kristeleg Folkeparti om å endre butidskravet vart debattert seinast 1. februar.

For Senterpartiet er kontantstønad valfridom for dei aller minste barna, det vil seie barn mellom eitt og to år. Det er ikkje noko mål for Senterpartiet at alle eitt- og toåringar skal gå i barnehage. For dei aller minste er det viktig med valfridom tilpassa familiesituasjonen til den einskilde og barnets beste. Det er verdt å minne om at det i hovudsak er barnet som er hovudpersonen i ordninga. Difor vert det urimeleg at ei gruppe foreldre ikkje skal kunne ha denne valfridomen, i tillegg til dei utilsikta konsekvensane som er omtala i fellesmerknadene frå Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti.

Det vert stadig argumentert med at kontantstønaden er eit hinder for integrering også for dei minste barna. Dette er etter Senterpartiet sitt syn ikkje dokumentert, og ein manglar faktisk djupnekunnskap om mottakarane av kontantstønaden. Alle er samde om at god og rask integrering av innvandrarar er viktig. Eg er viss på at alle er samde i at språkopplæring er avgjerande i så måte. Det må difor vere mykje betre i integreringssamanheng å knyte kontantstønaden opp mot språkopplæringskrav. Då må eksempelvis ei innvandrarinne som ynskjer å nytte seg av kontantstønaden, òg forplikte seg til språkopplæring. Dette fremjar integrering.

Senterpartiet stør difor representantforslaget frå Kristeleg Folkeparti om å knyte kontantstønaden opp mot språkopplæringskrav. Slik vil ein behalde valfrido-

men til foreldra, og med integrering som mål stiller ein krav om språkopplæring for å ta imot kontantstønad.

Eg vil då ta opp forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Representanten Olav Urbø har tatt opp det forslaget han refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:33:21]: Noe av det viktigste for likestilling mellom kvinner og menn er kvinners deltakelse i arbeidslivet og økonomisk uavhengighet. Det fikk vi redegjort godt for tidligere i dag under likestillingsministerens likestillingsredegjørelse. Det at kvinner er i arbeid, er viktig både for hver enkelt som blir økonomisk fri og får større muligheter, og ikke minst for samfunnet, fordi kvinners bidrag til verdiskaping er vår største nasjonale formue.

En av de viktigste forutsetningene for at kvinner skal ha like gode muligheter som menn til å komme seg i jobb, er en familiepolitikk for likestilling: at vi legger til rette for at også far er hjemme med ungene, og at vi sørger for et godt barnehagetilbud. Derfor gikk SV i bresjen og fikk gjennom pappakvoten i foreldrepermisjonen, barnehageforliket og full barnehagedekning. Dette er viktige virkemidler som sørger for at det blir enklere for kvinner å komme seg i jobb.

Men dessverre legger samfunnet også aktivt opp til at kvinner ikke skal arbeide og ikke sende ungene sine i barnehagen, gjennom å bruke milliarder av kroner på å subsidiere folk for å være hjemme. Jeg har respekt for at noen vil være hjemme med barna, men dette dreier seg om hva vi som fellesskap skal bruke våre sterke ressurser på å støtte opp under.

SV vil ikke bygge barrierer mot arbeidslivet for kvinner og barrierer mot å gå i barnehagen for barn. Derfor vil vi avskaffe kontantstøtten og heller innføre en ventestønad for barnehageplass, sånn at man kan være hjemme med barna fram til ungene har fått den plassen. Hele seks offentlige utvalg har den siste tiden konkludert med det samme.

Forslaget vi behandler i dag, handler om å utrede og erstatte botidskrav for å motta kontantstøtte med krav om språkopplæring. SV var imot botidskravet da det ble behandlet i fjor, og det er vi fortsatt. Når ulikheten i makt og rikdom øker betydelig, er det å innføre enhver form for dobbeltstandarder i velferden vår ikke en særlig god idé hvis man mener at forskjellene bør ned og ikke opp. Botidskrav for kontantstøtten rammer særlig barnefamilier med dårlig råd hardt når folk med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i fattigdomsstatistikken. Derfor støtter SV forslaget vi behandler i dag, om å utrede å erstatte botidskrav med språkopplæring.

I tillegg mener vi at hvis man først skal stille krav om språkopplæring, må vi også stille krav om at tilbudet om

språkopplæring skal være godt, og at det må styrkes. Språk er porten inn i samfunnet og inn i arbeidslivet for mange, men tilbudet er for dårlig og har vært gjenstand for flere kutt den siste tiden. Derfor foreslår SV i tillegg i dag å styrke språkopplæringstilbudet og har et eget forslag om det. Med det tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:36:46]: Jeg har lyst til å begynne med å si – og det har jeg sagt fra denne talerstolen før – at Kristelig Folkeparti ikke er allergisk mot kontantstøttekritikk. For dersom det er slik at kontantstøtten virker hemmende f.eks. på integrering, er vi mer enn villig til å gjøre noe med det. Derfor fremmer vi dette forslaget – nemlig å veksle ut dette fem års botidskravet med språkopplæring dersom man skal motta kontantstøtte. Det var det samme vi gjorde sist gang vi fremmet forslag. Da sa vi at de med mindre enn tre års botid, må ta språkopplæring for å kunne motta kontantstøtte. Vi viser med den holdningen at vi ikke er allergisk mot kritikk, men vi ønsker å gjøre noe med det.

Det som forundrer meg, er at regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ikke vil gjøre noen endringer som faktisk ville ha vært positivt når det gjelder integrering. De bare opprettholder fem års botidskrav, men gjør altså ingenting mer.

Det som også er forunderlig, er at man ikke ser at dette slår feil ut for grupper som man ikke trenger å innføre noen integreringstiltak overfor. For vi ser nå at dette slår utilsiktet ut. Hvis en norsk statsborger som har vært medlem av folketrygden i hele sitt liv, som har vært i arbeid og betalt skatt, finner kjærligheten utenfor EØS-området og gifter seg, mister man altså muligheten til å motta kontantstøtte – som alle andre foreldre har muligheten til – fordi de fant kjærligheten utenfor EØS. Dette kan være misjonærer som kommer hjem. Dette kan være norske statsborgere som jobber i norske bedrifter i utlandet, utenfor EØS-området. Dette kan være norske statsborgere som har jobbet internasjonalt. Her rammer man altså en gruppe mennesker, og så strekker man armene i været og sier: Nei, dette kan vi ikke gjøre noe med. Man ser at det har noen utilsiktede konsekvenser, men argumentet er at når man innfører slike ordninger, må man nærmest finne seg i at det slår uheldig ut for noen. Vi mener at det er for passivt. Man kan mistenke i hvert fall noen partier for å tenke at bare man gjør kontantstøtten mest mulig urettferdig, går den nærmest over av seg selv. Men så enkelt er det ikke.

Det er heldigvis unntak her. Jeg er veldig glad for at Sosialistisk Venstreparti, som i utgangspunktet er imot kontantstøtten, allikevel ikke støtter regjeringspartiene når de bare innfører et botidskrav. SV støtter faktisk

Kristelig Folkepartis forslag her fordi de ikke ønsker doble standarder, og det står det respekt av, all den tid SV egentlig er imot kontantstøtten.

Jeg vil også takke Senterpartiet, som har stått last og brast med Kristelig Folkeparti i vår kamp for fortsatt å kunne ha denne valgfriheten for foreldre – for det er jo det kontantstøtten handler om. Det handler om at noen foreldre skal få lov til å ha muligheten til å være litt lenger hjemme sammen med ettåringen sin, uten å bli straffet.

Det blir sagt at man ikke kan betale foreldre for å si nei til et offentlig velferdsgode. Ja, barnehagene er kjempeviktige. Vi hørte i likestillingsministerens redegjørelse hvor mange barn vi egentlig snakker om – 91 pst. av alle barn går i barnehage. Så er det noen foreldre som ønsker at vi også skal opprettholde et annet velferdsgode, nemlig det å kunne være hjemme litt til sammen med ettåringen sin. Dette mener vi bør gjelde for alle.

Men vi tar kritikken på alvor. Derfor fremmer vi forslag om språkopplæring knyttet til kontantstøtten. Vi strekker i hvert fall ikke armene i været og sier: Beklager, dette slår feil ut for noen grupper, men det må vi faktisk leve med. Hvis det er slik at det slår feil ut for noen grupper, gjør vi det vi kan for å rette det opp. Og jeg har nevnt hvilke grupper det er snakk om her. Det er veldig mange som nå er skuffet over at flertallet ikke er villig til å gjøre noe som helst med de utilsiktede konsekvensene dette har.

Jeg er veldig glad for det svaret jeg fikk av barne- og likestillingsministeren i en spørretime for to-tre uker siden, hvor hun innså at det har noen utilsiktede konsekvenser, og at denne ordningen bør evalueres. Og hun gikk ganske langt i å si at vi kanskje bør ta til orde for noen unntaksbestemmelser.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:42:02]: Jeg vil starte med å si at regjeringen, i likhet med Kristelig Folkeparti, er grunnleggende opptatt av barnefamilienes mulighet til å bestemme over eget liv. Det er først og fremst ut fra hensynet til barnet. Vi vet at barn er veldig forskjellige og har ulike behov, og det må være opp til de enkelte foreldre å vurdere hva som er best for ettåringen sin.

Derfor er det viktig å ta utgangspunkt i at kontantstøtten først og fremst skal handle om omsorgen for barnet. Samtidig må jeg si at jeg er veldig glad for å høre Kristelig Folkeparti si at man ikke er allergisk mot kontantstøttekritikk, og at man er åpen for å se på hva man kan gjøre for å styrke integreringen. Det synes jeg er en veldig prisverdig tilnærming. Det bidrar også til at vi kan tenke litt nytt om hvordan vi skal sikre familien valgfrihet og barnet god omsorg det første leveåret, samtidig som vi klarer å motivere foreldre til å gå ut i jobb – moti-

vere kvinner, og særlig innvandrerammaene, til å gå ut i jobb.

Jeg støtter meg til det som er sagt av saksordføreren og flere representanter fra denne talerstolen. Jeg har også lyst til å understreke og støtte opp under det representanten Bekkevold sa, nemlig at vi følger nøye med på utviklingen, og at vi i den varslede evalueringen vil vurdere hvordan denne ordningen virker, og eventuelt se nærmere på de uheldige utslagene ordningen kan ha, men det vil vi altså komme tilbake til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:44:49]: Egentlig avsluttet statsråden sitt innlegg med det som har vært mitt anliggende, nemlig den runden vi hadde i Stortingets spørretime der jeg utfordret statsråden til å se litt på de utilsiktede konsekvensene. Hun gikk langt i å si at i en evaluering vil man komme tilbake igjen for å se på om det er behov for noen unntaksbestemmelser knyttet til dette fem års botidskravet. Nå vil jeg bare utfordre statsråden på når hun tenker at vi kan bli forelagt en slik evaluering. Og står hun fortsatt fast på at det kan se ut til at det er behov for noen unntaksbestemmelser?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:45:29]: Jeg vil vise til det eksemplet som Kristelig Folkeparti og representanten Bekkevold har tatt opp flere ganger – om familier hvor dette botidskravet får utilsiktede konsekvenser, og hvor det kan virke helt urimelig. Nå må ordningen virke litt før vi setter i gang evalueringen. Jeg har lyst til å legge til at dette også er en del av en helhet. Vi skal følge opp Ellingsæter-utvalget nå og se på hvordan vi kan være med og bidra til at familiene har raise og gode ordninger for å gi barna en best mulig oppvekst.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:46:19]

Stortingets vedtak til lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven) (Lovvedtak 52 (2017–2018), jf. Innst. 271 L (2017–2018) og Prop. 40 L (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [14:46:25]

Stortingets vedtak til lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) (Lovvedtak 53 (2017–2018), jf. Innst. 258 L (2017–2018) og Prop. 104 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Torgeir Knag Fylkesnes satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) i EØS-avtalen.

Presidenten: Senterpartiet og Rødt har varslet at de støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 80 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.58.00)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Emilie Enger Mehl på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Emilie Enger Mehl på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forpliktende retningslinjer for at offentlige virksomheter ikke inngår avtaler med selskaper som har som hovedforretningsmodell å bruke disse personverndata til markedsføring, uten at det er avtalt en begrensning i

bruk av dataene.»
Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.58.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et nytt lovutkast (personopplysningsloven) som er identisk med de tekster som EU og EFTA har folkerettslig avtalt i EØS-komiteen.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 12 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.58.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om behandling av personopplysninger
(person-opplysningsloven)

Kapittel 1. Personvernforordningen

§ 1 Gjennomføring av personvernforordningen

EØS-avtalen vedlegg XI nr. 5e (forordning (EU) 2016/679) om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) gjelder som lov med de tilpasningene som følger av vedlegg XI, protokoll 1 og avtalen for øvrig.

Kapittel 2. Lovens saklige og geografiske virkeområde

§ 2 Saklig virkeområde og forholdet til andre lover

Loven og personvernforordningen gjelder ved helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og ved ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register. Loven og personvernforordningen gjelder ikke når annet er bestemt i eller med hjemmel i lov.

Loven og personvernforordningen gjelder ikke

- a) ved behandling av personopplysninger som utføres av en fysisk person som ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter
- b) for saker som behandles eller avgjøres i medhold av rettspleielovene (domstolloven, straffeprosessloven, tvisteloven og tvangsfullbyrdsloven mv.).

Personvernforordningen artikkel 56 og kapittel VII gjelder bare innenfor EØS-avtalens virkeområde.

Bestemmelsene i personvernforordningen går i tilfelle konflikt foran bestemmelser i annen lov som regulerer samme forhold, jf. EØS-loven § 2.

Kongen kan gi forskrift om at loven eller deler av den ikke skal gjelde for bestemte institusjoner og saksområder.

§ 3 Forholdet til ytrings- og informasjonsfriheten

For behandling av personopplysninger utelukkende for journalistiske formål eller med henblikk på akademiske, kunstneriske eller litterære ytringer gjelder bare bestemmelsene i personvernforordningen artikkel 24, 26, 28, 29, 32 og 40 til 43, jf. personvernforordningen kapittel VI og VIII og kapittel 6 og 7 i loven her.

§ 4 Geografisk virkeområde

Loven og personvernforordningen gjelder for behandling av personopplysninger som utføres i forbindelse med aktivitetene ved virksomheten til en behandlingsansvarlig eller en databehandler i Norge, uavhengig av om behandlingen finner sted i EØS eller ikke.

Loven og personvernforordningen gjelder for behandling av personopplysninger om registrerte som befinner seg i Norge, og som utføres av en behandlingsansvarlig eller databehandler som ikke er etablert i EØS, dersom behandlingen er knyttet til

- a) tilbud av varer eller tjenester til slike registrerte i Norge, uavhengig av om det kreves betaling fra den registrerte eller ikke, eller
- b) monitorering av deres atferd, i den grad deres atferd finner sted i Norge.

Loven og personvernforordningen gjelder også for behandling av personopplysninger som utføres av en behandlingsansvarlig som ikke er etablert i Norge, men på et sted der norsk rett får anvendelse i henhold til folkeretten.

Kongen kan i forskrift bestemme at loven og personvernforordningen helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og fastsette særlige regler om behandling av personopplysninger for disse områdene.

Kapittel 3. Utfyllende regler om behandling av personopplysninger

§ 5 Barns samtykke i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester

Aldersgrensen er 13 år for samtykke etter personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav a i forbindelse med formål som nevnt i personvernforordningen artikkel 8 nr. 1.

§ 6 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger i arbeidsforhold

Personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 kan behandles når det er nødvendig for å gjennomføre arbeidsrettslige plikter eller rettigheter.

§ 7 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger etter tillatelse eller forskrift

Datatilsynet kan i særlige tilfeller gi tillatelse til å behandle personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 dersom behandling er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser. Datatilsynet skal fastsette vilkår for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

Kongen kan i forskrift åpne for behandling av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 når det er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser. I en slik forskrift skal det fastsettes egnede og særlige tiltak for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

§ 8 Behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål

Personopplysninger kan behandles på grunnlag av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e dersom det er nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål. Behandlingen skal være omfattet av nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1.

§ 9 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger uten samtykke for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål

Personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 kan behandles uten samtykke fra den registrerte dersom behandlingen er nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål og samfunnets interesse i at behandlingen finner sted, klart overstiger ulempene for den enkelte. Behand-

lingen skal være omfattet av nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1.

Før det foretas behandling på grunnlag av første ledd, skal den behandlingsansvarlige rådføre seg med personvernombudet etter personvernforordningen artikkel 37 eller en annen som oppfyller vilkårene i personvernforordningen artikkel 37 nr. 5 og 6 og artikkel 38 nr. 3 første og annet punktum. Ved rådføringen skal det vurderes om behandlingen vil oppfylle kravene i personvernforordningen og øvrige bestemmelser fastsatt i eller med hjemmel i loven her. Rådføringsplikten gjelder likevel ikke dersom det er utført en vurdering av personvernkonsekvenser etter personvernforordningen artikkel 35.

Kongen kan gi forskrift om behandling av særlige kategorier av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål.

§ 10 Rådføringsplikt før behandling av særlige kategorier av personopplysninger for forskningsformål på grunnlag av samtykke

Rådføringsplikten etter § 9 annet ledd gjelder tilsvarende når personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 skal behandles for vitenskapelige eller historiske forskningsformål på grunnlag av den registrertes samtykke.

§ 11 Behandling av personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser mv.

Personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav a og c til f samt §§ 6, 7 og 9 i loven her gjelder tilsvarende for behandling av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 som ikke utføres under en offentlig myndighets kontroll. Omfattende registre over straffedommer kan bare føres under en offentlig myndighets kontroll.

Rådføringsplikten etter § 9 annet ledd gjelder tilsvarende også når personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 skal behandles for vitenskapelige eller historiske forskningsformål på grunnlag av

- a) den registrertes samtykke, uten hensyn til om behandlingen utføres under en offentlig myndighets kontroll eller ikke
- b) § 8 i loven her, dersom behandlingen utføres under en offentlig myndighets kontroll.

§ 12 Bruk av fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler

Fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler kan bare behandles når det er saklig behov for

sikker identifisering og metoden er nødvendig for å oppnå slik identifisering.

Kongen kan gi forskrift om bruk av fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler.

§ 13 Forskrifter om overføring av personopplysninger til tredjestater eller internasjonale organisasjoner

Kongen kan gi forskrift om overføring av personopplysninger til tredjestater eller internasjonale organisasjoner.

§ 14 Forskrifter om forhåndsdrøfting og forhåndsgodkjenning

Kongen kan gi forskrift om forhåndsdrøfting med Datatilsynet og om forhåndsgodkjenning fra Datatilsynet.

§ 15 Forskrifter om gjennomføring av delegerede rettsaker og gjennomføringsrettsaker

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av delegerede rettsaker og gjennomføringsrettsaker.

Kapittel 4. Unntak fra den registrertes rettigheter

§ 16 Unntak fra retten til informasjon og innsyn og plikten til underretning om brudd på personopplysningssikkerheten

Retten til informasjon og innsyn etter personvernforordningen artikkel 13, 14 og 15 omfatter ikke opplysninger som

- a) er av betydning for Norges utenrikspolitiske interesser eller nasjonale forsvars- og sikkerhetsinteresser, når den behandlingsansvarlige kan unnta opplysningene etter offentleglova §§ 20 eller 21
- b) det er påkrevd å hemmeligholde av hensyn til forebygging, etterforskning, avsløring og rettslig forfølgning av straffbare handlinger
- c) det må anses utilrådelig at den registrerte får kjennskap til av hensyn til vedkommendes helse eller forholdet til personer som står vedkommende nær
- d) i lov eller med hjemmel i lov er underlagt taushetsplikt
- e) utelukkende finnes i tekst som er utarbeidet for intern saksforberedelse, og som heller ikke er utlevert til andre, så langt det er nødvendig å nekte innsyn for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser
- f) det vil være i strid med åpenbare og grunnleggende private eller offentlige interesser å informere om.

Opplysninger som nevnt i første ledd bokstav c kan på anmodning likevel gjøres kjent for en representant for den registrerte når ikke særlige grunner taler mot det.

Den som nekter å gi innsyn i medhold av første ledd, må begrunne dette skriftlig og gi en presis henvisning til unntakshjemmelen. Dersom innsyn nektes på grunnlag av første ledd bokstav f, skal det også angis hvilke hensyn som begrunner hemmelighold.

Plikten til å underrette den registrerte om brudd på personopplysningssikkerheten etter personvernforordningen artikkel 34 gjelder ikke i den utstrekning en slik underretning vil røpe opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a, b og d.

Kongen kan gi forskrift om unntak fra og nærmere vilkår for informasjons- og innsynsrett og underretning om brudd på personopplysningssikkerheten.

§ 17 Unntak fra den registrertes rettigheter ved behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse, vitenskapelige eller historiske forskningsformål og statistiske formål

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 gjelder ikke for behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1 så langt

- a) det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn eller
- b) innsynsrett sannsynligvis vil gjøre det umulig eller i alvorlig grad hindre at målene med behandlingen nås.

Retten til retting og begrensning av behandling etter personvernforordningen artikkel 16 og 18 gjelder ikke for behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1 så langt rettighetene sannsynligvis vil gjøre det umulig eller i alvorlig grad hindre at målene med behandlingen nås.

Første og annet ledd gjelder ikke dersom behandlingen får rettsvirkninger eller direkte faktiske virkninger for den registrerte.

Kapittel 5. Personvernombud

§ 18 Personvernombudets taushetsplikt

Personvernombud plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det de i forbindelse med utførelsen av sine oppgaver får vite om

- a) noens personlige forhold
- b) tekniske innretninger, produksjonsmetoder, forretningsmessige analyser og beregninger og forretningshemmeligheter ellers når opplysningene er av en slik art at andre kan utnytte dem i sin egen næringsvirksomhet

- c) sikkerhetstiltak etter personvernforordningen artikkel 32
- d) enkeltpersoners varsling om overtredelser av loven her.

Taushetsplikten gjelder ikke dersom personvernombudet får samtykke fra den opplysningene gjelder, til å legge dem frem, eller dette er nødvendig for gjennomføring av personvernombudets lovpålagte oppgaver.

Taushetsplikten gjelder også etter at personvernombudet har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Opplysninger som nevnt i denne paragraf kan heller ikke utnyttes i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

§ 19 Forskrifter om plikt til å utpeke personvernombud

Kongen kan gi forskrift om plikt til å utpeke personvernombud.

Kapittel 6. Tilsyn og klage

§ 20 Datatilsynet

Datatilsynet er tilsynsmyndighet etter personvernforordningen artikkel 51 og er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. Datatilsynet kan ikke instrueres om behandlingen av enkeltsaker eller om den faglige virksomheten for øvrig. Kongen og departementet kan ikke omgjøre Datatilsynets vedtak.

Datatilsynet ledes av en direktør som utnevnes av Kongen. Kongen kan gi forskrift om at direktøren for Datatilsynet skal ansettes på åremål, om lengden på åremålet og om adgangen til gjenutnevning.

Datatilsynets myndighet etter personvernforordningen artikkel 58 gjelder tilsvarende for tilsyn med overholdelsen av

- a) bestemmelser i loven her og i forskrifter gitt med hjemmel i loven her
- b) bestemmelser om behandling av personopplysninger i andre lover og forskrifter, så langt behandlingen faller innenfor lovens og personvernforordningens virkeområde etter § 2.

Kongen kan gi forskrift om dekning av Datatilsynets kostnader ved kontroll.

§ 21 Årsrapport fra Datatilsynet

Datatilsynet skal sende sin årlige rapport etter personvernforordningen artikkel 59 til Kongen, som legger rapporten frem for Stortinget.

§ 22 Personvernemnda

Personvernemnda er et uavhengig forvaltningsorgan administrativt underordnet Kongen og departementet. Nemnda kan ikke instrueres om behandlingen

av enkeltsaker eller om den faglige virksomheten for øvrig. Kongen og departementet kan ikke omgjøre nemndas vedtak.

Personvernemnda avgjør klager over Datatilsynets vedtak med mindre noe annet er særskilt fastsatt. Datatilsynets vedtak etter personvernforordningen artikkel 56 og kapittel VII kan ikke påklages til Personvernemnda.

Personvernemnda har syv medlemmer med personlige varamedlemmer. Medlemmene og varamedlemmene utnevnes av Kongen for fire år, med adgang til gjenutnevning for ytterligere fire år. Det skal være en leder og nestleder, som begge skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap.

Personvernemnda kan bestemme at klager som må avgjøres raskt, skal kunne avgjøres av lederen eller nestlederen sammen med to andre nemndsmedlemmer.

Personvernemnda skal årlig orientere Kongen om sin virksomhet.

Kongen kan gi forskrift om Personvernemndas organisering og saksbehandling.

§ 23 Tilgang til opplysninger

Datatilsynet skal utøve sin undersøkelsesmyndighet etter personvernforordningen artikkel 58 nr. 1 uten hinder av taushetsplikt.

Personvernemnda kan utøve myndighet etter personvernforordningen artikkel 58 nr. 1 bokstav a. Dette skal skje uten hinder av taushetsplikt.

Behandling av personopplysninger som er nødvendig av hensynet til rikets eller alliertes sikkerhet, forholdet til fremmede makter eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, er unntatt fra personvernforordningen artikkel 58 nr. 1. Ved uenighet mellom den behandlingsansvarlige og Datatilsynet om utstrekningen av første punktum avgjøres spørsmålet av Personvernemnda.

§ 24 Taushetsplikt

Bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 flg. gjelder for ansatte i Datatilsynet, medlemmene i Personvernemnda og alle andre som utfører tjeneste eller arbeid for Datatilsynet eller Personvernemnda. Taushetsplikten omfatter også opplysninger om sikkerhetstiltak etter personvernforordningen artikkel 32 og enkeltpersoners varsling om overtredelser av loven her.

Datatilsynet kan uten hinder av taushetsplikten etter første ledd gi opplysninger til utenlandske tilsynsmyndigheter når det er nødvendig for at en tilsynsmyndighet som omfattes av forordningen, skal kunne treffe vedtak som et ledd i tilsynsvirksomheten.

§ 25 *Partsstilling*

Datatilsynet opptrer som part på vegne av staten i søksmål som er knyttet til tilsynsvirksomheten.

Søksmål om gyldigheten av Personvernemndas vedtak rettes mot staten ved Personvernemnda.

Kapittel 7. Sanksjoner og tvangsmulkt

§ 26 *Overtredelsesgebyr*

Personvernforordningen artikkel 83 nr. 4 gjelder tilsvarende for overtredelser av personvernforordningen artikkel 10 og artikkel 24.

Datatilsynet kan ilegge offentlige myndigheter og organer overtredelsesgebyr etter reglene i personvernforordningen artikkel 83, jf. artikkel 83 nr. 7.

§ 27 *Oppfyllelsesfrist og domstolsprøving i saker om overtredelsesgebyr*

Oppfyllelsesfristen for et vedtak om overtredelsesgebyr er fire uker fra vedtaket er endelig.

Retten kan prøve alle sider av saker om overtredelsesgebyr. Retten kan avsi dom for realiteten i saken dersom den finner det hensiktsmessig og forsvarlig.

§ 28 *Foreldelse*

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Datatilsynet gir forhåndsvarsel om eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

§ 29 *Tvangsmulkt*

Ved pålegg etter loven her kan Datatilsynet fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfyllelse av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om tvangsmulkt, blant annet om tvangsmulktens størrelse og varighet, fastsettelse av tvangsmulkt og frafall av påløpt tvangsmulkt.

§ 30 *Erstatning for ikke-økonomisk skade*

Den som er erstatningsansvarlig etter reglene i personvernforordningen artikkel 82, kan også pålegges å betale slik erstatning for skade av ikke-økonomisk art (oppreisning) som synes rimelig.

Kapittel 8. Uekte kameraovervåkingsutstyr mv.

§ 31 *Uekte kameraovervåkingsutstyr mv.*

Når kameraovervåking vil være i strid med personvernforordningen eller loven her, er det heller ikke tillatt å benytte uekte kameraovervåkingsutstyr eller ved skilting, oppslag eller lignende gi inntrykk av at kameraovervåking finner sted. Personvernforordningen ka-

pittel VI og artikkel 83 nr. 4 samt kapittel 6, § 26 annet ledd og §§ 27 til 29 i loven her gjelder tilsvarende.

Med kameraovervåking menes vedvarende eller regelmessig gjentatt personovervåking ved hjelp av fjernbetjent eller automatisk virkende overvåkingskamera eller annet lignende utstyr som er fastmontert. Med uekte kameraovervåkingsutstyr menes utstyr som lett kan forveksles med en ekte kameraløsning.

Kapittel 9. Ikrafttredelse. Overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 32 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger.

De ulike bestemmelsene kan settes i kraft og oppheves til ulik tid.

§ 33 *Overgangsregler*

Reglene om behandling av personopplysninger som gjaldt på handlingstidspunktet, skal legges til grunn når det treffes vedtak om overtredelsesgebyr. Lovgivningen på tidspunktet for avgjørelsen skal likevel anvendes når dette fører til et gunstigere resultat for den ansvarlige.

Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

§ 34 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 12. mai 1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk m.v. oppheves § 56 a.
2. I lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar gjøres følgende endringer:

Kapittel II B skal lyde:

Kapittel II B. Personopplysninger.

§ 11 f *Handsaming av personopplysninger*

Vegstyremaktene etter kapittel II og tilsynsmyndigheta etter kapittel II A kan handsame personopplysningar når det er naudsynt for å utføre oppgåver gitt i eller i medhald av lova her, eller for å oppfylle internasjonale plikter under verkeområdet til lova. Det same gjeld eit statleg utbyggingsselskap for veg som er tildelt oppgåver i medhald av § 9 første ledd.

Departementet kan gi forskrift om handsaming av personopplysningar, slik som føresegner om formålet med handsaminga, kva for opplysningar som kan hand-samast, korleis opplysningar skal handsamast, vilkår for eventuell utlevering, bruk av datahandsamar, krav til

sletting og krav til samanstillingar av personopplysningar til bruk for forskning og statistiske formål.

§ 27 femte ledd skal lyde:

Selskap eller andre juridiske personar som er gitt fullmakt frå departementet til å krevje inn bompengar, kan handsame personopplysningar når det er naudsynt for å utføre denne oppgåva. Det same gjeld selskap eller andre juridiske personar som utfører tenester på bompengområdet i medhald av forskrift til denne lova, og når Statens vegvesen utfører oppgåver på bompengområdet. Personopplysningar som nemnt i personvernforordninga artikkel 9 nr. 1 kan berre handsamast etter første og andre punktum dersom det er strengt naudsynt ut frå formålet med handsaminga. Dei som har heimel etter første og andre punktum til å handsame personopplysningar, kan levere ut opplysningar til tredjepartar når internasjonale rettsakter eller avtaler som Noreg er bunde av, opnar for ei slik utlevering.

§ 27 sjetten ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om handsaming av personopplysningar, slik som føresegner om formålet med handsaminga, kva for opplysningar som kan handsamast, korleis opplysningar skal handsamast, vilkår for eventuell utlevering, bruk av datahandsamar, vilkår for handsaming av sensitive personopplysningar, krav til sletting og krav til eventuelle samanstillingar av personopplysningar til bruk for forskning og statistiske formål.

Någjeldende § 27 femte ledd blir nytt sjuende ledd.

3. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs oppheves § 156 femte ledd annet punktum.

4. I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

§ 8-1 annet ledd skal lyde:

Dersom selskapet ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken. Samtykket skal oppfylle kravene i *personopplysningsloven*.

§ 18-1 annet ledd skal lyde:

Dersom selskapet ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken. Samtykket skal oppfylle kravene i *personopplysningsloven*.

5. I lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv gjøres følgende endringer:

§ 9 bokstav c og d skal lyde:

- c. kasserast. Dette forbodet går framom føresegner om kassasjon i eller i medhald av andre lover. Personregister eller delar av personregister kan likevel slettast etter føresegnene i *helseregisterlova* og etter føresegner i medhald av *helseregisterlova* §§ 8 til 12. Slik sletting kan først gjerast etter at det er innhenta fråsegn frå Riksarkivaren. Personregister eller delar av personregister kan i tillegg slettast etter føresegner i medhald av politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16.
- d. rettast på ein slik måte at tidlegare urette eller ufullstendige opplysningar vert sletta, dersom desse har hatt noko å seia for saksførebuinga, vedtak eller anna som etter føremålet med denne lova bør kunna dokumenterast. Føresegner om sletting gjevne i medhald av §§ 8 til 11 og § 25 andre ledd i *helseregisterlova*, gjeld likevel uinnskrenka.

§ 18 annet punktum skal lyde:

Reglane i *helseregisterlova* om retting og sletting av opplysningar vil likevel gjelda fullt ut.

6. I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart oppheves § 12-14.

7. I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret skal § 22 annet ledd tredje punktum lyde:
Kredittopplysningsforetak kan likevel etter avtale godkjent av Datatilsynet få tilgang til slike numre til intern bruk.

8. I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal ny § 6 a lyde:

§ 6 a Kameraovervåking

Politiet kan benytte kameraovervåking dersom det er nødvendig for å gjennomføre oppgaver som nevnt i § 2 nr. 1 til 4. Med kameraovervåking menes vedvarende eller regelmessig gjentatt personovervåking ved hjelp av fjernbetjent eller automatisk virkende overvåkingskamera eller annet lignende utstyr som er fastmontert. Som kameraovervåking anses både overvåking med og uten mulighet for opptak av lyd- og bildemateriale.

Kameraovervåking kan bare benyttes dersom de hensyn som tilsier overvåking, overstiger hensynet til den registrertes personvern. Det skal særlig legges vekt på hvordan overvåkingen skal skje, samt hva slags område som skal overvåkes.

Det skal ved skilting eller på annen måte gjøres tydelig oppmerksom på at stedet blir overvåket av politiet, og om overvåkingen eventuelt inkluderer lydopptak.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om behandling av opplysninger innhentet ved kameraovervåking.

9. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 21-4 d første ledd bokstav b annet punktum skal lyde: Helseopplysninger og andre opplysninger som omfattes av personvernforordningen artikkel 9 eller 10, kan ikke innhentes ved masseinnhenting.

§ 21-11 a syvende ledd første punktum skal lyde:

Ved behandling av personopplysninger i saker etter kapittel 5 er Helsedirektoratet behandlingsansvarlig, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 7.

§ 21-11 a åttende ledd første punktum oppheves. Nå gjeldende annet punktum blir nytt første punktum.

10. I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer oppheves § 11 tredje ledd.

Nå gjeldende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

11. I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endringer:

§ 3-6 tredje ledd skal lyde:

Dersom helsepersonell tilgjengeliggjør opplysninger som er undergitt lovbestemt opplysningsplikt, skal den opplysningene gjelder, så langt forholdene tilsier det, informeres om at opplysningene er gjort tilgjengelige og hvilke opplysninger det dreier seg om.

§ 5-1 første ledd første punktum skal lyde:

Pasienten og brukeren har rett til innsyn i journalen sin med bilag og har etter særskilt forespørsel rett til kopi, jf. personvernforordningen artikkel 15.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 Overføring og tilgjengeliggjøring av journal

Pasienten og brukeren har rett til å motsette seg overføring og tilgjengeliggjøring av journal eller opplysninger i journal. Opplysningene kan heller ikke overføres eller tilgjengeliggjøres dersom det er grunn til å tro at pasienten eller brukeren ville motsette seg det ved forespørsel. Overføring og tilgjengeliggjøring kan likevel skje dersom tungtveiende grunner taler for det. Overføring og tilgjengeliggjøring av journal eller opplysninger i journal skal skje i henhold til bestemmelsene i lov om helsepersonell.

12. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 29 første ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at opplysninger kan eller skal *gjøres tilgjengelige* til bruk for forskning, og at *opplysningene skal kunne tilgjengeliggjøres og brukes* uten hinder av taushetsplikt etter § 21. Reglene om taushetsplikt etter denne loven gjelder tilsvarende for den som mottar opplysningene. *Departementet kan sette vilkår for bruken av opplysningene for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.*

§ 29 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift regulere helsepersonells rett til *tilgjengeliggjøring* og bruk av taushetsbelagte opplysninger til andre formål enn helsehjelp når pasienten har gitt samtykke.

§ 29 b skal lyde:

§ 29 b *Opplysninger til helseanalyser, kvalitetssikring, administrasjon mv.*

Departementet kan bestemme at opplysninger kan eller skal *gjøres tilgjengelige* til bruk for helseanalyser og kvalitetssikring, administrasjon, planlegging eller styring av helse- og omsorgstjenesten og at *opplysningene skal kunne tilgjengeliggjøres og brukes* uten hinder av taushetsplikt etter § 21. Reglene om taushetsplikt etter denne loven gjelder tilsvarende for den som mottar opplysningene.

Tilgjengeliggjøring kan bare skje dersom bruken av opplysningene er av vesentlig interesse for samfunnet og hensynet til pasientens integritet og velferd er ivaretatt. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn nødvendig for det aktuelle formålet. Kun i særskilte tilfeller kan det gis tillatelse til bruk av direkte personidentifiserbare opplysninger som for eksempel navn eller fødselsnummer.

Departementet kan sette vilkår for bruken av opplysningene for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

§ 29 c skal lyde:

§ 29 c *Opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring*

Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger etter særskilt anmodning *gjøres tilgjengelige* for annet helsepersonell som tidligere har ytt helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp, for kvalitetssikring av helsehjelpen eller egen læring. Behandlingen av anmodningen kan automatiseres. *Første punktum omfatter* opplysninger som er nødvendige og relevante for formålet. I pasientens journal skal det dokumenteres hvem opplysninger har blitt *gjort tilgjengelige* for, og hvilke opplysninger som har blitt *gjort tilgjengelige*, jf. § 40.

§ 42 skal lyde:

§ 42 *Retting av journal*

Helsepersonell som nevnt i § 39 skal etter krav fra den opplysningen gjelder, eller av eget tiltak, rette *uriktige eller ufullstendige opplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 16. Opplysningene skal etter krav fra den opplysningen gjelder, eller av eget tiltak, også rettes dersom de er utilbørlige*. Retting skal skje ved at journalen føres på nytt, eller ved at en datert rettelse tilføyes i journalen. Retting skal ikke skje ved at opplysninger eller ut-sagn slettes.

Dersom et krav om retting avslås, skal kravet om retting og begrunnelse for avslaget nedtegnes i journalen. Avslag på krav om retting kan påklages til *Fylkesmannen, som avgjør om retting kan foretas*.

Departementet kan gi *forskrift om fremgangsmåten ved retting*.

§ 45 annet ledd skal lyde:

Helseopplysninger som nevnt i første ledd kan gis av den *dataansvarlige* for opplysningene eller det *helsepersonellet* som har dokumentert opplysningene, jf. § 39.

13. I lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap gjøres følgende endringer:

§ 2-4 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Organet som etablerer registeret, er *dataansvarlig*.

§ 2-4 annet ledd første punktum skal lyde:

Ved etableringen av registre skal den *dataansvarlige* dokumentere at helseopplysningene behandles i samsvar med helseregisterloven § 6, herunder beskrive formålet med behandlingen og hvilke helseopplysninger som behandles.

§ 2-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Opplysningene kan behandles uten samtykke fra den registrerte og *tilgjengeliggjøres* uten hinder av lovbestemt *taushetsplikt* dersom det er nødvendig for å oppnå registerets formål.

§ 2-4 fjerde ledd skal lyde:

Den *dataansvarlige* kan uten hinder av lovbestemt taushetsplikt kreve opplysninger som er nødvendige for registerets formål fra helsepersonell, fra virksomheter i helse- og omsorgstjenesten og fra personell og virksomheter som nevnt i folkehelsesloven § 29 andre og tredje ledd.

§ 2-4 femte ledd oppheves. Någjeldende sjette ledd blir nytt femte ledd.

14. I lov 15. juni 2001 nr. 81 om elektronisk signatur skal § 7 annet ledd annet punktum lyde:

I den utstrekning ikke annet følger av denne lov, kommer *personopplysningsloven* med forskrifter til anvendelse ved Datatilsynets kontroll etter første punktum.

15. I lov 21. februar 2003 nr. 12 om behandlingsbiobanker gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd skal lyde:

Med mindre annet følger av denne loven, skal helse- og personopplysninger som utledes fra humant biologisk materiale behandles etter *reglene i personvernforordningen, personopplysningsloven, pasientjournalloven, helsepersonelloven* og eventuelt annen lovgivning som særlig regulerer vern av personopplysninger.

§ 5 første ledd nr. 7 skal lyde:

7. hvem som er ansvarshavende etter § 7 og *dataansvarlig etter pasientjournalloven*

§ 7 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Dersom biobanken inneholder opplysninger som kan knyttes til enkeltpersoner, vil den også ha en *dataansvarlig* etter *pasientjournalloven*. Den *dataansvarlige* skal utpeke ansvarshavende.

§ 15 tredje ledd skal lyde:

Tilgang til personidentifiserbart materiale kan bare gis dersom mottakeren har *adgang* til å behandle det i henhold til *pasientjournalloven, personopplysningsloven eller personvernforordningen*.

§ 17 annet ledd skal lyde:

Datatilsynet skal føre tilsyn med at behandling av de helse- og personopplysninger som utledes av materialet i en biobank, skjer i tråd med *personvernforordningen, personopplysningsloven og pasientjournalloven*.

16. I lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. skal § 29 første ledd annet punktum lyde:

Slike registre kan ikke uten samtykke inneholde personopplysninger som *omfattes av personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 om særlige kategorier av personopplysninger*.

17. I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkeds-tjenester skal § 14 lyde:

§ 14 *Generelle saksbehandlingsregler*

Forvaltningsloven og *personopplysningsloven* gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

18. I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5 *Innsyn i arbeidstakers e-postkasse mv.*

Departementet kan gi forskrift om arbeidsgivers rett til innsyn i arbeidstakers e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale, blant annet om adgangen til innsyn, prosedyrer ved innsyn og plikten til å slette opplysninger.

Ny § 9-6 skal lyde:

§ 9-6 *Kameraovervåking*

Departementet kan gi forskrift om kameraovervåking i virksomheten, blant annet om adgangen til å iverksette kameraovervåking, varsling om at slik overvåking finner sted, og utlevering og sletting av opptak gjort ved slik overvåking.

19. I lov 17. juni 2005 nr. 101 om eideomsregistrering gjøres følgende endringer:

§ 22 femte ledd skal lyde:

Personvernforordninga artikkel 13 og 14 gjeld ikkje for føring av matrikkelen.

§ 26 femte ledd skal lyde:

Denne paragrafen går framom personvernforordninga artikkel 16 om retting av personopplysningar.

§ 30 syvende ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærare reglar om behandling, utlevering og sal av opplysningar.

20. I lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd skal § 10 tredje ledd annet punktum lyde:

Kongen kan gi forskrift om tilgjengeleggjing av dokument på Internett og om at visse typar personopplysningar og dokument som ein tredjeperson har immaterielle rettar til, ikkje skal gjerast tilgjengelege på denne måten.

21. I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen skal § 3 tredje ledd første punktum lyde:

Direktoratet er behandlingsansvarlig for etatens behandling av personopplysningar, jf. personvernforordninga artikkel 4 nr. 7.

22. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 9-17 annet ledd nr. 2 skal lyde:

2. krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra personopplysningsloven.

§ 9-28 skal lyde:

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i verdipapirforetak, tilknyttet agent, eller filial av utenlandsk foretak som yter investeringstjenester i Norge, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personvernforordninga artikkel 10 som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

23. I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel skal § 13-12 første ledd lyde:

(1) Ved planlegging, målretting og gjennomføring av kontroller kan tollmyndighetene innhente, lagre, sammenstille og bruke nødvendige personopplysninger, herunder helseopplysninger, jf. personvernforordninga artikkel 9 nr. 1, og opplysninger som nevnt i personvernforordninga artikkel 10. For samme formål kan grensekryssende trafikk på landeveien og fergeterminaler med utenlands trafikk overvåkes av tollmyndighetene ved bruk av skiltgjenkjenningssystem.

24. I lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning gjøres følgende endringer:

§ 2 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

For behandling av helseopplysningar gjelder personvernforordninga og personopplysningsloven med forskrifter, i den utstrekning ikke annet følger av denne loven. For opplysningar som er taushetsbelagte etter helsepersonelloven § 21, og for opplysningar om avdøde personer gjelder bestemmelsene i loven her om behandling av helseopplysningar så langt de passer. Loven gjelder ikke for etablering av helseregistre.

For klinisk utprøvning av legemidler på mennesker gjelder legemiddeloven § 3 med forskrifter. For klinisk utprøvning av medisinsk utstyr gjelder lov om medisinsk utstyr med forskrifter. Loven her gjelder utfyllende så langt den passer.

Departementet kan gi forskrift om lovens anvendelse for særskilte områder innenfor medisinsk og helsefaglig forskning.

§ 3 annet ledd oppheves. Någjeldende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 4 bokstav d skal lyde:

d) helseopplysningar: personopplysningar om en fysisk persons fysiske eller psykiske helse, medregnet om ytelse av helsetjenester, som gir informasjon om vedkommendes helsetilstand, jf. personvernforordninga artikkel 4 nr. 15

§ 10 annet ledd annet punktum skal lyde:

Den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk kan sette vilkår for godkjenning, *blant annet om tiltak for å verne de registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.*

§ 13 annet ledd første punktum skal lyde:

Med samtykke menes enhver frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra deltakeren der vedkommende ved en erklæring eller tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av helseopplysninger eller humant biologisk materiale.

§ 32 første ledd første punktum skal lyde:

Behandling av helseopplysninger i medisinsk og helsefaglig forskning skal være i samsvar med prinsippene i personvernforordningen artikkel 5 og ha uttrykkelig angitte formål.

§ 33 skal lyde:

§ 33 *Krav om forhåndsgodkjenning*

Behandling av helseopplysninger i medisinsk og helsefaglig forskning krever forhåndsgodkjenning fra den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk etter kapittel 3.

Behandling av helseopplysninger fra helseregistre etter helseregisterloven §§ 8 til 11 krever ikke *forhåndsgodkjenning*, med mindre annet følger av forskriftene til registrene.

Personopplysningsloven § 10 og § 11 andre ledd gjelder ikke for medisinsk og helsefaglig forskning.

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Behandling av helseopplysninger*

Helseopplysninger kan sammenstilles, *tilgjengeliggjøres og behandles på andre måter* i tråd med forskningsprosjektets formål, eventuelle samtykker, *forhåndsgodkjenningen* etter § 33 og i samsvar med forskningsprotokollen.

Den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk kan ved godkjenningen etter kapittel 3 nekte slik sammenstilling, *tilgjengeliggjøring eller annen behandling* dersom denne finnes å være medisinsk eller etisk uforvarlig.

Sammenstilling og *tilgjengeliggjøring* av helseopplysninger kan skje til *dataansvarlige* eller forskningsansvarlige som har *adgang til å behandle personopplysningene* etter personvernforordningen artikkel 6 og 9.

§ 35 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk kan sette vilkår for bruken, *blant annet*

om tiltak for å verne de registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

§ 36 nytt første ledd skal lyde:

Den registrerte kan kreve retting eller sletting etter personvernforordningen artikkel 16 og 17. Unntaket i personopplysningsloven § 17 andre og tredje ledd gjelder.

Någjeldende § 36 første, annet og tredje ledd, blir henholdsvis nytt annet, tredje og fjerde ledd.

§ 37 oppheves.

§ 40 første ledd skal lyde:

Forskningsdeltakeren har rett til innsyn i *helseopplysninger om seg selv* etter personvernforordningen artikkel 15. Deltakeren har også rett til innsyn i sikkerhetstiltakene ved behandlingen av helseopplysningene så langt innsyn ikke svekker sikkerheten.

§ 42 skal lyde:

§ 42 *Unntak fra innsyn*

Unntakene i personopplysningsloven §§ 16 og 17 fra retten til informasjon og innsyn og fra plikten til underretning om brudd på personopplysningssikkerheten, gjelder tilsvarende for innsyn etter §§ 40 og 41 i loven her.

Avslag på krav om innsyn og informasjon kan *overprøves* av den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk.

§ 47 skal lyde:

§ 47 *Datatilsynets myndighet*

Datatilsynet fører tilsyn med bruken av helseopplysninger etter denne loven i *samsvar med personvernforordningen og personopplysningsloven.*

Når Datatilsynet har gitt pålegg, skal Statens helsetilsyn informeres om dette.

§ 50 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Den forskningsansvarlige skal erstatte *skader* som er oppstått som følge av at humant biologisk *materiale* er behandlet i strid med bestemmelser *gitt* i eller i medhold av loven, med mindre det godtgjøres at skaden ikke skyldes feil eller forsømmelse på den forskningsansvarliges *side*. *Erstatningen* skal svare til det økonomiske tapet som den skadelidte er påført som følge av den ulovlige behandlingen av det humant biologiske *materialet*. Den *forskningsansvarlige* kan også pålegges å betale slik erstatning for skader av ikke-økonomisk art (oppreisning) som synes rimelig.

*Den dataansvarlige og databehandleren skal erstatte skader som er oppstått som følge av at helseopplysninger er behandlet i strid med personvernforordningen, jf. forordningen artikkel 82. Ansvar*et gjelder tilsvarende ved

behandling av helseopplysninger i strid med denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven.

For forskningsansvarlige og dataansvarlige som er private, skal det ved forsikring stilles sikkerhet for det økonomiske ansvaret som kan oppstå etter andre og tredje ledd.

§ 52 skal lyde:

§ 52 *Datatilsynets adgang til å fatte vedtak om overtredelsesgebyr*

Ved behandling av helseopplysninger i strid med loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, kan Datatilsynet ilegge overtredelsesgebyr etter personvernforordningen artikkel 83 og personopplysningsloven §§ 26 og 27.

Når Datatilsynet har fattet vedtak etter første ledd, skal Statens helsetilsyn informeres om dette.

§ 53 første og annet ledd skal lyde:

Statens helsetilsyn kan fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfylning av pålegget etter § 51, inntil pålegget er oppfylt. En tvangsmulkt kan også fastsettes som engangsmulkt. Statens helsetilsyn kan frafalle en påløpt tvangsmulkt. Tvangsmulkten løper ikke før klagefristen er ute. Hvis vedtaket påklages, løper ikke tvangsmulkten før klageinstansen har bestemt det.

Datatilsynet kan fastsette tvangsmulkt etter personopplysningsloven § 29.

25. I lov 17. oktober 2008 nr. 79 om utvalget for gjennomgang av stortingspensjoner oppheves § 3.

26. I lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd skal § 36 første ledd annet punktum lyde:

Slike registre kan ikke uten samtykke fra den det gjelder, inneholde personopplysninger som omfattes av personvernforordningen artikkel 9 eller 10.

27. I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond skal § 1-6 lyde:

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer ansatt i et forvaltningsselskap, tilknyttet agent, eller utenlandsk forvaltningsselskap som nevnt i §§ 3-3 første ledd eller 3-4 første ledd, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

28. I lov 24. august 2012 nr. 64 om bustøtte gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Informasjonsplikta i personvernforordninga artikkel 14 gjeld.

§ 8 a tredje ledd annet punktum skal lyde:

Opplysningar som nemnt i personvernforordninga artikkel 9 og 10 kan ikkje masseinnhentast.

§ 8 b syvende ledd skal lyde:

Informasjonsplikta i personvernforordninga artikkel 14 gjeld.

§ 8 c annet ledd første punktum skal lyde:

Informasjonsplikta i personvernforordninga artikkel 14 gjeld for opplysningar som er henta inn etter paragrafen her, men den registrerte har først krav på informasjon når kontrollen er ferdig utført.

29. I lov 11. januar 2013 nr. 3 om Statens innkrevingsentral oppheves § 6 annet og tredje ledd.

30. I lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen skal § 17 annet ledd lyde:

Riksrevisjonens behandling av personopplysninger i revisjons- og kontrollarbeidet er unntatt fra artiklene 15, 16, 17, 18 og 19 i personvernforordningen.

31. I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond skal § 1-6 lyde:

§ 1-6 *Behandling av personopplysninger i tilknytning til autorisasjonsordninger for ansatte*

Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer personer som er ansatt hos en forvalter for et alternativt investeringsfond med tillatelse etter § 2-2, eller som er registreringspliktig etter § 1-4, kan behandle slike opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

32. I lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Definisjoner*

I denne loven forstås med:

- a) *helsehjelp*: enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål, og som utføres av helsepersonell, jf. helsepersonelloven § 3 første ledd

- b) *helseopplysninger: personopplysninger om en fysisk persons fysiske eller psykiske helse, herunder om ytelse av helsetjenester, som gir informasjon om vedkommendes helsetilstand, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 15*
- c) *behandling av helseopplysninger: enhver operasjon eller rekke av operasjoner som gjøres med helseopplysninger, enten automatisert eller ikke, for eksempel innsamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, tilpasning eller endring, gjenfinning, konsultering, bruk, utlevering ved overføring, spredning eller alle andre former for tilgjengeliggjøring, sammenstilling eller samkjøring, begrensnig, sletting eller tilintetgjøring, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 2*
- d) *behandlingsrettet helseregister: pasientjournal- og informasjonssystem eller annet register, fortegnelse eller lignende, der helseopplysninger er lagret systematisk, slik at opplysninger om den enkelte kan finnes igjen, og som skal gi grunnlag for helsehjelp eller administrasjon av helsehjelp til enkeltpersoner*
- e) *dataansvarlig: ansvarlig for behandling av helseopplysninger etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 7.*

§ 3 nytt annet ledd skal lyde:

For opplysninger som er taushetsbelagte etter helsepersonelloven § 21, og for opplysninger om avdøde personer gjelder bestemmelsene i loven her om behandling av helseopplysninger så langt de passer.

Någjeldende § 3 annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 4 første ledd første punktum skal lyde:

Loven gjelder for *dataansvarlige* som er etablert i Norge.

§ 4 annet ledd oppheves.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Forholdet til personvernforordningen og personopplysningsloven

Personvernforordningen og personopplysningsloven gjelder så langt ikke noe annet følger av loven her.

§ 6 første ledd annet punktum oppheves.

§ 9 bokstav d skal lyde:

d) *dataansvar.*

§ 10 annet ledd skal lyde:

Forskriften skal gi nærmere bestemmelser om drift, behandling og sikring av helseopplysningene, om *data-*

ansvar, om tilgangskontroll og om hvordan rettighetene til pasienten eller brukeren skal ivaretas.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Forskriften skal gi nærmere bestemmelser om behandlingen av opplysningene, om hvilke opplysninger som kan behandles, om den enkeltes rett til å motsette seg behandling av opplysningene og om *dataansvar*.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Forskriften skal gi nærmere bestemmelser om formålet med behandlingen av opplysningene, hvilke opplysninger som skal behandles, og hvem som er *dataansvarlig* for opplysningene.

§ 13 femte ledd skal lyde:

Kongen i statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om drift og behandling av helseopplysninger, for eksempel hvilke opplysninger som skal behandles, hvem som er *dataansvarlig*, regler om sletting, tilgang og tilgangskontroll, samt pasientens rettigheter.

§ 18 første ledd skal lyde:

Pasienten eller brukeren har rett til informasjon og innsyn i henhold til *pasient- og brukerrettighetsloven § 3-6 tredje ledd og § 5-1 og til personvernforordningen artikkel 13 og 15.*

§ 19 første og annet ledd skal lyde:

Innenfor rammen av taushetsplikten skal den *dataansvarlige* sørge for at relevante og nødvendige helseopplysninger er tilgjengelige for helsepersonell og annet samarbeidende personell når dette er nødvendig for å yte, administrere eller kvalitetssikre helsehjelp til den enkelte.

Den *dataansvarlige* bestemmer på hvilken måte opplysningene skal gjøres tilgjengelige. Opplysningene skal gjøres tilgjengelige på en måte som ivaretar informasjonssikkerheten.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Helseopplysninger til andre formål enn helsehjelp

Den *dataansvarlige* kan gjøre helseopplysninger tilgjengelige for andre formål enn helsehjelp når den enkelte samtykker eller dette er fastsatt i lov eller i medhold av lov. Med samtykke menes *enhver frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra den registrerte der vedkommende ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av helseopplysninger som gjelder vedkommende, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 11.*

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Personopplysninger fra Folkeregisteret*

Den *dataansvarlige* kan innhente personopplysninger fra Folkeregisteret når dette er nødvendig for å oppfylle den *dataansvarliges* plikter etter loven. Dette gjelder uten hensyn til om opplysningene er underlagt taushetsplikt etter folkeregisterloven.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Informasjonssikkerhet*

Den *dataansvarlige* og *databehandleren* skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et sikkerhetsnivå som er egnet med hensyn til risikoen, jf. *personvernforordningen* artikkel 32. Den *dataansvarlige* og *databehandleren* skal blant annet sørge for tilgangsstyring, logging og etterfølgende kontroll.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til informasjonssikkerhet ved behandling av *helseopplysninger*.

§ 23 første ledd skal lyde:

Den *dataansvarlige* skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre og påvise at behandlingen utføres i samsvar med *personvernforordningen*, *personopplysningsloven* og denne loven, jf. *forordningen* artikkel 24.

§ 23 annet ledd første og annet punktum skal lyde:

Den *dataansvarlige* skal dokumentere tiltakene. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for medarbeiderne hos den *dataansvarlige* og hos *databehandleren*.

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Tilsyn*

Datatilsynet fører tilsyn med overholdelsen av loven og forskrifter gitt i medhold av loven. Dette gjelder ikke for tilsynsoppgaver som påligger Statens helsetilsyn eller Fylkesmannen etter *helsetilsynsloven*

§§ 27 og 28 oppheves.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Overtredelsesgebyr*

Ved behandling av *helseopplysninger* i strid med loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, kan *Datatilsynet* ilegge *overtredelsesgebyr* etter *personvernforordningen* artikkel 83 og *personopplysningsloven* §§ 26 og 27.

§ 30 annet og fjerde ledd oppheves. Någjeldende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Erstatning*

Den *dataansvarlige* og *databehandleren* skal erstatte skader som er oppstått som følge av at *helseopplysninger*

er behandlet i strid med *personvernforordningen*, etter *forordningen* artikkel 82 og *personopplysningsloven* § 30. Ansvaret gjelder tilsvarende ved brudd på denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven.

33. I lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av *helseopplysninger* gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Definisjoner*

I denne loven forstås med:

- a) *helseopplysninger*: *personopplysninger* om en fysisk persons fysiske eller psykiske helse, medregnet om ytelse av helsetjenester, som gir informasjon om vedkommendes helsetilstand, jf. *personvernforordningen* artikkel 4 nr. 15
- b) *behandling av helseopplysninger*: enhver operasjon eller rekke av operasjoner som gjøres med *helseopplysninger*, enten automatisert eller ikke, for eksempel innsamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, tilpasning eller endring, gjenfinning, konsultering, bruk, utlevering ved overføring, spredning eller alle andre former for tilgjengeliggjøring, sammenstilling eller samkjøring, begrensning, sletting eller tilintetgjøring, jf. *personvernforordningen* artikkel 4 nr. 2
- c) *helseregister*: enhver strukturert samling av *personopplysninger* som er tilgjengelig etter særlige kriterier, og som inneholder *helseopplysninger*, jf. *personvernforordningen* artikkel 4 nr. 6
- d) *dataansvarlig*: ansvarlig for behandling av *helseopplysninger*, jf. *personvernforordningen* artikkel 4 nr. 7
- e) *samtykke*: enhver frivillig, spesifikk, informert og utvetydig viljesytring fra den registrerte der vedkommende ved en erklæring eller en tydelig bekreftelse gir sitt samtykke til behandling av *helseopplysninger* som gjelder vedkommende, jf. *personvernforordningen* artikkel 4 nr. 11
- f) *indirekte identifiserbare helseopplysninger*: *helseopplysninger* der navn, fødselsnummer og andre personentydige kjennetegn er fjernet, men hvor opplysningene likevel kan knyttes til en enkeltperson.

§ 3 nytt annet og tredje ledd skal lyde:

For opplysninger som er taushetsbelagte etter *helsepersonelloven* § 21, og for opplysninger om avdøde personer gjelder bestemmelsene her om behandling av *helseopplysninger* så langt de passer.

Loven gjelder også tilsvarende for behandling av opplysninger i Helsearkivregisteret i Norsk helsearkiv.

Någjeldende § 3 tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Geografisk virkeområde*

Loven gjelder for *dataansvarlige* som er etablert i Norge. Kongen kan i forskrift bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen, og kan fastsette særlige regler om behandling av helseopplysninger for disse områdene.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Forholdet til personvernforordningen og personopplysningsloven*

Personvernforordningen og personopplysningsloven gjelder så langt ikke noe annet følger av denne loven.

§ 6 første og annet ledd skal lyde:

Helseopplysninger skal behandles i samsvar med prinsippene for behandling i personvernforordningen artikkel 5.

Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn nødvendig for det aktuelle formålet. Graden av personidentifikasjon skal begrunnes. Tilsynsmyndigheten kan kreve at den *dataansvarlige* legger frem begrunnelsen.

§ 6 tredje og fjerde ledd oppheves.

Någjeldende § 6 femte ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7 oppheves.

§ 8 fjerde ledd bokstav e skal lyde:

e) hvem som er *dataansvarlig*.

§ 9 bokstav b skal lyde:

b) opplysningene behandles uten at den *dataansvarlige* har tilgang til navn, fødselsnummer eller andre direkte personidentifiserende kjennetegn.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Riksarkivaren er *dataansvarlig* for opplysningene i Helsearkivregisteret, jf. *arkivlova* § 4.

§ 12 fjerde ledd annet punktum skal lyde

Forskriften skal angi den *dataansvarliges* plikt til å gjøre data tilgjengelig.

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Opplysninger fra Folkeregisteret*

Dataansvarlige kan innhente personopplysninger de har tillatelse til å behandle etter §§ 8 til 12, fra Folkeregisteret.

§ 19 annet og tredje ledd skal lyde:

Den *dataansvarlige* kan *tilgjengeliggjøre* helseopplysninger for sammenstillingen. Med mindre annet følger av lov eller i medhold av *lov*, skal resultatet av sammenstillingen ikke inneholde navn, fødselsnummer eller andre direkte identifiserende kjennetegn. Sammenstillingen skal gjøres av den *dataansvarlige* for et av registrene eller en virksomhet departementet bestemmer.

Ut over dette kan helseopplysninger bare sammenstilles med andre opplysninger når dette er tillatt etter *personvernforordningen*, *personopplysningsloven* eller annen lov.

§ 19 tredje ledd oppheves.

§ 20 første ledd første punktum skal lyde:

Taushetsplikt er ikke til hinder for at den *dataansvarlige* kan *tilgjengeliggjøre* indirekte identifiserbare helseopplysninger til forskning, helseanalyser, og kvalitetssikring, administrasjon, planlegging eller styring av helse- og omsorgstjenesten.

§ 20 annet ledd skal lyde:

Helseopplysningene kan bare *tilgjengeliggjøres* dersom behandlingen av dem er av vesentlig interesse for samfunnet, hensynet til pasientens integritet og konfidensialitet er ivaretatt, og behandlingen er ubetenkelig ut fra etiske, medisinske og helsefaglige hensyn. Den *dataansvarlige* kan stille vilkår for *tilgjengeliggjøringen* for å verne den registrertes grunnleggende rettigheter og interesser.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Informasjonssikkerhet*

Den dataansvarlige og databehandleren skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et sikkerhetsnivå som er egnet med hensyn til risikoen, jf. personvernforordningen artikkel 32. Den dataansvarlige og databehandleren skal blant annet sørge for tilgangsstyring, logging og etterfølgende kontroll. I registre som er etablert med hjemmel i §§ 10 eller 11, skal direkte personidentifiserende kjennetegn lagres kryptert.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til informasjonssikkerhet ved behandling av *helseopplysninger*.

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Internkontroll*

Den dataansvarlige skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre og påvise at behandlingen utføres i samsvar med personvernforordningen, personopplysningsloven og denne loven, jf. forordningen artikkel 24.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tekniske og organisatoriske tiltak etter første ledd.

§ 23 skal lyde:

§ 23 *Informasjon til allmennheten om behandling av helseopplysninger*

En dataansvarlig som behandler opplysninger etter forskrift i medhold av §§ 8 til 11, skal av eget tiltak informere allmennheten om hva slags behandling av helseopplysninger som foretas.

§ 24 skal lyde:

§ 24 *Retten til informasjon og innsyn*

Den registrerte har rett til informasjon og innsyn i henhold til personvernforordningen artikkel 13 til 15. Retten til informasjon og innsyn gjelder ikke opplysninger som omfattes av unntakene i personopplysningsloven §§ 16 og 17.

Den registrerte har også rett til innsyn i hvem som har hatt tilgang til eller fått utlevert helseopplysninger som er knyttet til den registrertes navn eller fødselsnummer, fra helseregistre etter §§ 8 til 11. Departementet kan i særlige tilfeller gi den dataansvarlige en tidsbegrenset dispensasjon fra plikten til å gi innsyn etter dette leddet.

Når det er nødvendig for å vurdere innsynskrav, kan den dataansvarlige innhente personopplysninger fra Folkeregisteret. Dette gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om retten til informasjon og innsyn.

§ 25 overskriften skal lyde:

§ 25 *Retting, sperring eller sletting*

§ 25 første ledd skal lyde:

Den registrerte kan kreve retting eller sletting etter personvernforordningen artikkel 16 og 17. Unntaket i personopplysningsloven § 17 andre og tredje ledd gjelder. Den registrerte kan også kreve at helseopplysninger som behandles etter §§ 8 til 11, skal slettes eller sperres, dersom behandling av opplysningene føles sterkt belastende for den registrerte, og det ikke finnes sterke allmenne hensyn som tilsier at opplysningene behandles. Krav om retting, sletting eller sperring av opplysninger rettes til den dataansvarlige for opplysningene.

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Tilsynsmyndighetene*

Datatilsynet fører tilsyn med overholdelsen av loven og forskrifter gitt i medhold av loven. Dette gjelder ikke for tilsynsoppgaver som påligger Statens helsetilsyn eller Fylkesmannen etter helsetilsynsloven.

§§ 27 og 28 oppheves.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Overtredelsesgebyr*

Ved behandling av helseopplysninger i strid med loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, kan Datatilsynet ilegge overtredelsesgebyr etter personvernforordningen artikkel 83 og personopplysningsloven §§ 26 og 27.

§ 30 annet og fjerde ledd oppheves. Någjeldende tredje ledd blir nytt annet ledd.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Erstatning*

Den dataansvarlige og databehandleren skal erstatte skader som er oppstått som følge av at helseopplysninger er behandlet i strid med personvernforordningen, etter forordningen artikkel 82 og personopplysningsloven § 30. Ansvarret gjelder tilsvarende ved brudd på denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven.

34. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern skal § 9-8 første ledd lyde:

(1) Næringsorganisasjon eller tilknyttet juridisk enhet som gir opplæring til og autoriserer ansatte i finansforetak, foretak som opptrer som agent eller annen formidler for finansforetak og utenlandsk finansforetak som skal drive eller driver virksomhet her i riket, kan behandle opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 10 som ledd i vurderingen av om en ansatt skal gis autorisasjon, fratas autorisasjon eller gis advarsel.

35. I lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn skal § 3 lyde:

§ 3 *Taushetsplikt*

I tilfeller der norske myndigheter etter konvensjonen har plikt til å gi opplysninger, kan dette skje uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Tilsvarende gjelder der konvensjonen legger til rette for at opplysninger kan gis etter anmodning.

36. I lov 16. juni 2017 nr. 47 om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 2 bokstav c skal lyde:

c) kredittopplysningsforetak: foretak som driver kredittopplysningsvirksomhet i samsvar med personopplysningsloven,

§ 12 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) kredittopplysningsforetak, når disse etter forespørsel fra kredittyttere som nevnt i bokstav a og b skal foreta kredittvurdering, eller når disse skal utarbeide kredittscore etter forespørsel fra noen som har saklig behov for å innhente *kredittopplysninger*, og

§ 13 annet ledd første punktum skal lyde:

Kredittopplysningsforetak kan også utlevere opplysning om kredittscore hvor gjeldsopplysninger inngår i beregningsgrunnlaget, til den som har saklig behov for *opplysningen*.

37. I lov 16. juni 2017 nr. 53 om endringer i pasient- og brukarrettslova, helsepersonellova m.m. (styrking av rettsstillinga til barn ved yting av helse- og omsorgstenester m.m.) gjøres følgende endringer:

I romertall VII endres følgende:

I § 30 skal nytt annet ledd lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer forbudet mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger i § 16, straffes med bøter eller fengsel inntil ett år.

Någjeldende annet ledd blir tredje ledd.

I romertall VIII endres følgende:

I § 30 skal nytt annet ledd lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer forbudet mot urettmessig tilegnelse av helseopplysninger i § 18, straffes med bøter eller fengsel inntil ett år.

Någjeldende annet ledd blir tredje ledd.

38. I lov 15. desember 2017 nr. 112 om utprøving av selvkjørende kjøretøy skal § 3 første ledd lyde:

Vegtrafikkloven med forskrifter, yrkestransportlova med forskrifter og personopplysningsloven med forskrifter gjelder under utprøving av selvkjørende kjøretøy, med mindre annet følger av denne loven eller forskrifter gitt med hjemmel i denne.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A og forslag nr. 1, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et nytt lovforslag til personopplysningslov som inneholder de samme forslagene som vil styrke personvernet i Norge, men uten tilknytningen til forordningen (EU) nr. 2016/679 (generell personvernforordning) og innføringen av konsistensmekanismen

hvor Personvernrådet kan gi bindende avgjørelser overfor Datatilsynet.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 82 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.32)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 80 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.54)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om opphevelse av § 86 i ny åndsverklov som følge av at melde- og konsesjonsplikten avskaffes.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 3 og 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i ekteskapsloven (absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge)

I

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endringer:

§ 1 a skal lyde:

§ 1 a *Ekteskapsalder*

Den som er under 18 år, kan ikke inngå *ekteskap*.

§ 24 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 24 *Oppløsning av ekteskap som er inngått i strid med §§ 1 a, 3 eller 4*

Hver av ektefellene kan kreve ekteskapet oppløst dersom det er inngått i strid med §§ 1 a, 3 eller 4.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Søknader om tillatelse til å inngå ekteskap som er mottatt av fylkesmannen før ikrafttredelsen, skal behandles etter de reglene som gjaldt før ikrafttredelsen av denne loven.
3. Endringene i ekteskapsloven § 24 gjelder for ekteskap som er inngått etter lovens ikrafttredelse.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen utrede en lovbestemt nedre aldersgrense for å anerkjenne ekteskap inngått i utlandet, herunder en 18-årsgrense.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Olav Urbø på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til hvordan norskopplæringstilbudet for innvandrere kan styrkes, samt foreslå andre tiltak for kvalifisering til arbeid, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:166 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Olaug V. Bollestad og Hans Fredrik Grøvan om språkopplæring for kontantstøttemottakere og fjerning av botidskravet på 5 år knyttet til kontantstøtten – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å erstatte botidskravet som er knyttet til kontantstøtten, med språkopplæringskrav.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 76 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.20)

Votering i sakene nr. 7 og 8

Presidenten: Sakene nr. 7 og 8 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 52 og 53.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 9 [15:02:47]

Referat

1. (443) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olav Urbø, Ole André Myhrvold, Sandra Borch, Ivar Odnes og Nils T. Bjørke om innføring av full rettighetsbasert merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (Dokument 8:229 S (2017-2018))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
2. (444) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Freddy André Øvstegård og Karin Andersen om håndtering av alvorlig psykisk syke i fengsler (Dokument 8:227 S (2017-2018))
Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for helse- og omsorgskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.04.

